Percepcija sigurnosti i kvalitete života građana Čakovca

Megla, Ela

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:198281

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

Percepcija sigurnosti i kvalitete života građana Čakovca

Ela Megla

Zagreb, rujan, 2017. godine

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

Percepcija sigurnosti i kvalitete života građana Čakovca

Ime i prezime studenta:

Ela Megla

Ime i prezime mentora:

prof.dr.sc. Irma Kovčo Vukadin

Zagreb, rujan, 2017. godine

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisala rad Percepcija sigurnosti i kvalitete života građana Čakovca i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Ela Megla

Mjesto i datum: Zagreb, rujan 2017.

.

Zahvale:

Zahvaljujem svojoj mentorici prof. dr. sc. Irmi Kovčo Vukadin na strpljenju, pomoći i vodstvu pri izradi ovog diplomskog rada.

Hvala svim profesorima, predavačima i ostalom osoblju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta na susretljivosti i pomoći tijekom studiranja.

Zahvaljujem Ministarstvu unutarnjih poslova i Ravnateljstvu policije što su mi omogućili i podržali provođenje istraživanja s policijskim službenicima Policijske postaje Čakovec. Zahvaljujem se i svim policijskim službenicima, građanima Čakovca i gradskim vijećnicima koji su sudjelovali u istraživanju.

Hvala svim kolegicama, kolegama, prijateljima i prijateljicama bez kojih studentski dani ne bi bili isti.

Najveće hvala mojim roditeljima i obitelji na razumijevanju i podršci tijekom studiranja.

SADRŽAJ

1. UVOD 1
2. SIGURNOST 2
   2.1. Definiranje sigurnosti 4
   2.2. Sigurnosni rizici 11
   2.3. Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske 11
   2.4. Urbana sigurnost 15
   2.5. Strah od kriminaliteta 20
3. KVALITETA ŽIVOTA 23
   3.1. Definiranje koncepta kvalitete života 23
   3.2. Teorije kvalitete života 26
   3.3. Modeli i pristupi konceptu kvalitete života 28
   3.4. Mjerenje kvalitete života 31
   3.5. Istraživanja kvalitete života u Hrvatskoj 34
4. PRIKAZ PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA 37
   4.1. Ciljevi istraživanja 37
   4.2. Istraživačka pitanja 37
   5.3. Hipoteze 37
   5.4. Uzorak ispitanika 38
   5.5. Instrument 39
   5.6. Uzorak varijabli 40
   5.7. Način provođenja istraživanja 41
   5.8. Način obrade podataka 42
6. REZULTATI 43
   6.1. Percepcija sigurnosti 43
   6.2. Percepcija problema 46
   6.3. Percepcija mjera za poboljšanje kvalitete života 53
   6.4. Percepcija odgovornosti za sigurnost i kvalitetu života 57
7. RASPRAVA 62
8. ZAKLJUČAK 66
9. LITERATURA 68
10. PRILOZI 74
   Prilog broj 1: Upitnik za građane Čakovca 74
   Prilog broj 2: Upitnik za policijske službenike Policijske postaje Čakovec 84

Sažetak

Koncepti sigurnosti i kvalitete života široki su te se pojavljuju u različitim segmentima života pojedinaca i zajednica. Unatoč dugoj tradiciji i istraživanjima koja se javljaju već 70-ih godina prošlog stoljeća, do danas ni jedan od navedenih koncepata nije iznjedrio sveobuhvatne, univerzalne definicije i teorije. Unatoč nastojanjima da se kroz prevenciju kriminaliteta poveća percepcija sigurnosti, a samim time i kvaliteta života, nije provedeno sveobuhvatno istraživanje kojim bi se obuhvatila ova dva koncepta te iz kojih bi proizašla univerzalna politika djelovanja. Razlog tome su i specifične kulturološke i lokalne razlike stanovništva, a veliku ulogu igra i politička volja vladajućih.

Svrha ovog diplomskog rada je pružiti detaljan prikaz koncepta sigurnosti i kvalitete života te ukazati na njihovu važnost s kriminološkog i prevencijskog aspekta. U okviru rada provedeno je istraživanje s ciljem analize prisutnosti problema i potrebe za provedbom preventivnih aktivnosti te identificiranja odgovornih aktera za osiguravanje i održavanje visoke kvalitete života građana Čakovca. U istraživanju su sudjelovali građani i policijski službenici (N=270). Rezultati ukazuju da ispitanici količinu kriminaliteta i remećenja javnog reda percipiraju prosječnom, a rizik viktimizacije u Čakovcu niskom. Nadalje, kao najveći problem percipiraju nezaposlenost, problematično ponašanje mladih (konzumacija droga i alkohola) te imovinske delikte. Ulaganje u mogućnosti zaposlenja, smanjenja prilika za počinjenje kriminalnih aktivnosti te bolja komunikacija i suradnja između građana, policije i lokalne uprave istaknule su se kao aktivnosti koje građani smatraju prioritetnim za provedbu. Kao odgovorne aktere za postizanje i održavanje sigurnosti smatraju na prvom mjestu policiju, ali i same građane, dok za kvalitetu života najodgovornijim smatraju građane i Gradsko vijeće grada Čakovca.

Ključne riječi: sigurnost, osjećaj sigurnosti, kvaliteta života, percepcija građana, grad Čakovec

Summary

The concepts of safety and quality of life have widely emerged in the different segments of life of individuals and communities. Despite the long tradition and research that has emerged in the seventies of the 20th century, none of those concepts has demonstrated comprehensive, and universal definition and theorie. Although the effort was put into increasing the perception of safety, including quality of life, no comprehensive research has been conducted

that would encompass these two concepts and result in action policy. This is also due to the specific cultural and local differences of population, as well as the political will of the ruling.

The purpose of this graduate thesis is to provide a detailed overview of the concept of safety and quality of life and point to their importance from the criminal and preventive aspect. In the framework of this thesis, research has been carried out to analyze the presence of the problem and the need for the implementation of preventive activities, as well as to identify the responsible actors for ensuring and maintaining the high quality of life of the citizens of Čakovec. Respondents in this research were citizens and police officers (N = 270). The results indicate that respondents perceive the amount of crime and the turmoil of public order to be average, and the risk of victimization in Čakovec to be low. Furthermore, unemployment, the problematic behavior of young people (drug and alcohol consumption) and property delicts are perceived as the biggest problems. Investing in job opportunities, reducing opportunities for criminal activity, better communication and cooperation between citizens, police and local government were highlighted as activities that citizens consider to be a priority for implementation. Responsible actors for achieving and maintaining security are primarily the police, but also the citizens themselves, while the citizens and the City Council of the town of Čakovec are the most responsible for the quality of life.

Key words: safety, sense of safety, quality of life, citizens' perception, city of Čakovec

1. UVOD

Kriminalitet je jedan od konstrukata koji hrvatska populacija percipira kao jednu od najvećih briga sadašnjice. Isto tako, stanovnici Hrvatske smatraju da su lokalne zajednice u kojima žive manje sigurne u odnosu na prije 20-ak godina (Cajner Mraović, 2009b). Uzroci zabrinutosti građana mogu se pronaći u medijima koji senzacionalistički prikazuju nasilje i kriminal.

Ministarstvo unutarnjih poslova i Program Ujedinjenih naroda za razvoj od 2006. godine surađuju na projektima sigurnosti građana kroz koji se povećanjem sigurnosti povećava i kvaliteta života hrvatske populacije. Posljedica ove suradnje jest zapljena velike količine nezakonitog oružja, streljiva i eksplozivnih naprava što je dovelo do povećanja percepcije sigurnosti među građanima te poboljšana komunikacija lokalne zajednice i policije što u konačnici rezultira povećanjem percepcije kvalitete života (Cajner Mraović, 2009).

Percepcija sigurnosti i kvalitete života ne mora odgovarati stvarnom stanju na određenom području i upravo iz tog razloga je vrijedno provoditi istraživanja kojima se nastoji steći uvid upravo u percepciju sigurnosti te usporediti podatke dobivene takvim istraživanjima sa službenim podacima nadležnih službi. Percepcija sigurnosti građana utječe i na kvalitetu života građana na nekom području što je značajno, kako za same građane, tako i za razvoj određene lokalne zajednice. Percepcija javnog mnijenja općenito o sigurnosti polazišna je točka za uspostavljanje nacionalne percepcije sigurnosti diljem zemlje, ali i za uspostavljanje percepcije sigurnosti određene lokalne sredine.

Istraživanja percepcije sigurnosti započela su ranih 70-ih godina prošlog stoljeća. Autori su već tada naglašavali potrebu za teorijskim objašnjenjima i utemeljenjima koncepata straha od kriminaliteta imajući pri tome u vidu kako značenje samog koncepta, tako i kriterije njegovog mjerenja. Od tada do danas strah od kriminaliteta aktualna je tema u okviru javnih politika, ali i akademskih rasprava.

Svrha diplomskog rada je pregled domaće i strane literature s ciljem pružanja detaljnog prikaza koncepta sigurnosti i kvalitete života. U okviru diplomskog rada provest će se istraživanje s ciljem analize prisutnosti problema i potrebe za provođenjem preventivnih aktivnosti te identifikacije odgovornih dionika društva za osiguravanje i održavanje visoke kvalitete života i sigurnosti građana Čakovca.

2. SIGURNOST

Osjećaj sigurnosti ispreplići se kroz sve društvene aspekte te je zbog toga iznimno važan, ali i složen. Živimo u svijetu punom neočekivanih događaja, svijetu koji je nesiguran i nepredvidiv u svim svojim domenama. Pravo je umijeće da se, kada je potrebno, na vrijeme zaštitimo, a opet s druge strane da ne dopustimo da ta „zaštita“ bude stalno oko nas i stvara oklop koji nas guši i sputava.

Osjećaj sigurnosti kod pojedinca počinje se razvijati u ranom djetinjstvu. Najprije se odnosi na privrženost prema majci ili drugoj značajnoj osobi, a kasnije se proširuje na privrženost drugim osobama koje nas okružuju (Bretherton, 1992). Privrženost majci kod djeteta stvara osjećaj sigurnosti ili nesigurnosti za izražavanje njegovih potreba i osjećaja te za istraživanje vanjskog svijeta. Kada je dijete sigurno da može računati da će ga u trenucima gladi netko nahraniti, da kada je uplašeno ili zabrinuto ima kome otići u „sigurne ruke“ te da će biti podržano u tome da istražuje svoju okolinu i stječe iskustva, možemo reći da će razviti temeljni osjećaj sigurnosti. To će mu u kasnijem životu omogućiti da prepozna opasne od neopasnih situacija, da svoje osjećaje iznosi bez srama, da lako izražava svoje stavove u društvu i da se osjeća sposobnim za osiguravanje egzistencijalnih uvjeta (Šćavina, 2014).

Iako se trudimo zadržati osjećaj sigurnosti, svi ponekad, barem na kratko u nekom aspektu života, iskusimo i osjećaj nesigurnosti. Svatko se na svoj način nosi sa nesigurnošću, a većina ju pokušava sakriti i na taj način izbjegava situacije u kojima bi nesigurnost mogla izaći na vidjelo, čime se ograničavaju u socijalnom funkcioniranju i osiromašuju svoje socijalne kontakte.

Pojam sigurnosti jedan je od najčešće upotrebljavanih i najslabije objašnjenih pojmova u terminologiji međunarodnih odnosa, kako u svakodnevnoj vanjskopolitičkoj komunikaciji, tako i u teoriji međunarodnih odnosa (Nobilo, 1988). Područje sigurnosti pojavljuje se kao najvažniji cilj u međunarodnim odnosima te je jedno od područja na kojem se preklapa djelovanje unutarnje i vanjske politike.

Za razliku od engleskog ili francuskog jezika u kojima se jasno razlikuju pojmovi *security* odnosno *sécurité* od *safety* odnosno *sûreté*, naš jezik nema različite termine kojima se odvajaju aspekti sigurnosti vezani uz državu, političke i društvene odnose od drugih aspekata izostanka opasnosti (Nobilo, 1988). Sam korijen termina sigurnost dolazi od latinske riječi

securitas što u doslovnom prijevodu znači sigurnost, odnosno *securus*[1] što znači siguran, bezbrižan, stalan, pouzdan, zaštićen, neustrašiv.

Društvene znanosti pojam sigurnosti upotrebljavaju u različitim kontekstima – socijalna sigurnost, pravna sigurnost, psihološka sigurnost, sigurnost u prometu, radu… Pojmovi socijalne, psihološke, pravne i drugih oblika sigurnosti pripadaju različitim znanstvenim disciplinama i područjima života, ali se djelomično isprepliću sa semantičkim značenjem koje sigurnost ima u međunarodnim odnosima.

Nobilo (1988) navodi kako osjećaj psihološke sigurnosti pojedinca, koja obuhvaća socijalnu i pravnu sigurnost, proizlazi iz nagona i potrebe pojedinca, grupe ili naroda da stvore obrambene mehanizme i instrumente koji im omogućuju fizičko preživljavanje i realizaciju prava na individualni kulturni, nacionalni i razvojni identitet. Sigurnost u svim svojim oblicima, nema jednako značenje za sve društvene grupe, nacije, niti za same pojedince.

U suvremenoj stvarnosti dolazi do porasta uloge koju ima država u stvaranju zaštite života, socijalne i psihološke sigurnosti svojih građana. Shodno tome, ostvarivanje javne sigurnosti (suzbijanje kriminaliteta, terorizma, nereda i sl.) nije presudno samo za politički kredibilitet vladajuće elite, već i za stupanj identifikacije stanovništva s vlastitom državom i političkim sistemom, a time i spremnosti stanovništva na obranu od vanjske opasnosti svim sredstvima (Nobilo, 1988). Kod ostvarivanja ovakvih ciljeva bolji rezultati se postižu otklanjanjem uzroka antisocijalnog ponašanja, nego korištenjem represije.

Sigurnost neke države okrenuta je prema unutar i prema van. Ona okrenuta prema unutra usmjerena je na postizanje javne sigurnosti, legaliteta i legitimiteta vlasti, unutrašnje kohezije i razvojnih ciljeva. S druge strane, ona okrenuta prema van usredotočena je na obranu od vanjske vojne agresije i osiguravanje egzistencije države i njezinog stanovništva drugim sredstvima (Nobilo, 1988). Vitala (1967) je sigurnost smatrao negativnim pojmom u njegovoj osnovi te ga je definirao kao odsustvo stvarne ili doživljene prijetnje, bilo da ona proizlazi iz vanjskih izvora, bilo unutarnjih nemira ili ekonomskih nejednakosti. U ovom radu predmet interesa predstavlja unutarnja sigurnost, osobito ona javna i urbana, no najprije će se definirati i neki od ostalih oblika sigurnosti.

[1] https://translate.google.com/#la/en/securus

2.1. Definiranje sigurnosti

Iz dosad navedenog moguće je zaključiti da se pojam sigurnosti razvijao od prvobitnog „jednostavnog“ državocentričnog tumačenja, do vrlo složenog konstrukta sa mnoštvom političkih, teorijskih i praktičnih pristupa. Tako pojmovi sigurnosti – nacionalna i ljudska – iako polaze s različitih ishodišta mogu završiti istim ishodima u kojima se međusobno podupiru i prema kojima možemo uvidjeti njihovu komplementarnost.

Stanarević (2014) navodi dvije filozofije sigurnosti koje se spominju u literaturi o sigurnosti, a koje polaze s različitih polaznih točaka. Prva se odnosi na sigurnost kao sinonim za nagomilavanje moći, što znači da se sigurnost shvaća kao neka vrsta materijalnog dobra. Iz toga proizlazi da kako bi netko bio siguran mora posjedovati neka materijalna dobra (poput novca, oružja, vojske i slično). Moć se objašnjava kao put do sigurnosti, odnosno, smatra se da što je veća moć, veća je i sigurnost (Stanarević, 2014). Drugi filozofski pravac smatra da je sigurnost osnovana na emancipaciji, to jest na brizi za pravdu i osiguravanje ljudskih prava. Na sigurnost se ne gleda kao na materijalno dobro, već kao svojevrstan odnos. Taj odnos se može shvatiti na pozitivan način (sadržavanje pojava koje omogućavaju neke stvari) i na negativan način (odsustvo nečega što predstavlja prijetnju) (Williams, 2008).

Sigurnost je pojam koji je u prvom redu bio definiran unutar tradicionalnih međunarodnih odnosa. Takva je situacija bila sve do trenutka kada nije postalo očito da su se uvjeti u području sigurnosti izmijenili. Tijekom Hladnog rata dominantno shvaćanje sigurnosti odnosilo se na pitanje vojne moći i strateških odnosa među državama. Nakon 80-ih godina prošlog stoljeća dolazi do djelomičnog premještanja fokusa (Kovačević i sur., 2013). Nakon terorističkih napada na Sjedinjene Američke Države dolazi do velikih sukoba između teoretičara sigurnosti. Na jednoj su strani tradicionalisti koji se zalažu za jačanje konvencionalnih sigurnosnih instrumenata i granica država zbog povećanog osjećaja straha kako građana tako i vlada država (Robin, 2004). S druge su strane teoretičari i kritičari načina na koji je Amerika terorističku prijetnju pretvorila u globalni rat protiv terorizma. Oni smatraju kako je stanje svjetskih odnosa potvrda potrebe za izgradnjom novog pogleda na svijet, uključujući i terorizam (Richardson, 2006).

Brojni autori pisali su o konceptu sigurnosti iz različitih perspektiva, ali zajednički zaključak je da se radi o konceptu koji je teško definirati. Morgan (1992; prema Kovačević i sur., 2013) govori o sigurnosti i problematici definiranja te problem definiranja sigurnosti izjednačava sa zdravljem. Buzan (1991) zaključuje da „priroda sigurnosti sprječava pronalaženje definicije

sigurnosti s kojom bi se svi slagali“. Stoga, kako nije moguće postići konsenzus oko definiranja, on predlaže odustajanje od definiranja. Buzan je postupio po svom prijedlogu te ne daje svoju definiciju sigurnosti, ali nudi više definicija drugih autora. Sve definicije koje je izabrao, osim što potvrđuju težinu definiranja, potječu iz okvira angloameričkih hladnoratovskih međunarodnih odnosa (Kovačević i sur., 2013).

Kovačević i sur. (2013) navode kritike prema Morganu te smatraju kako se kritika može uputiti na dva načina. Prvo, smatraju da pojam sigurnosti nije teško definirati, jer se radi o dinamičkom pojma, ne replikatu. Polaze od toga, da se u svakom konkretnom slučaju definiranje sigurnosti treba temeljiti na iskustvu, zamisli, analizi i strahovima onih koji žive nesigurnost, „jer samo čovjek koji nije doživio iskušenje nesigurnosti može tvrditi da je sigurnost nemoguće definirati“ (Kovačević i sur., 2013). Druga kritika upućena Morganu, odnosi se na činjenicu da negiranjem mogućnosti definiranja određenog pojma ili pojave dolazi do negiranja znanosti. Buzan koristi kompleksnije objašnjenje nepotrebnosti definiranja sigurnosti. On polazi od tvrdnje W.G. Galieove da postoji kategorija takozvanih u suštini osporivih koncepata. U njih se ubraja i sigurnost te ju je, shodno tome, nepotrebno definirati (Buzan, 1991). Kritiku mu upućuje McSweeney (1999) koji smatra da je Buzan pokrenuo mit o osporivoj prirodi koncepta sigurnosti. Njegova kritika ima dva uporišta. S jedne strane McSweeney odbacuje Buzanovu tvrdnju da je sigurnost kao koncept bio predmet zbiljnih rasprava i osporavanja prije nego li je Buzan skrenuo pozornost na taj svojevrstan sukob. Njegovo mišljenje je da je sam Buzan pokrenu tu raspravu. S druge pak strane, smatra da je pogrešno shvaćati sigurnost kao u suštini osporiv koncept, jer se tada sigurnosti daje značajna pozicija u odnosu na druge ključne koncepte međunarodnih odnosa (Kovačević i sur., 2013).

Sigurnost se najčešće definira kao odsustvo prijetnje. Ukoliko se sama definicija rastavi na komponente možemo uvidjeti postojanje referentnog objekta, potencijalne ili stvarne opasnost te želja da se izbjegne stradanje (Kovačević i sur., 2013). Dakle, problem nije u definiranju sigurnosti, već u politiziranju istog. Kovačević i sur. (2013) smatraju da je stanje nesigurnosti stanje gdje počinje politiziranje sigurnosti. Nesigurnost podrazumijeva življenje u strahu, a opasnost je produkt djelovanja jedne ili više prijetnji (Furedi, 2005). Definicija podrazumijeva odsustvo prijetnje vrijednostima o kojima brinemo i koje želimo sačuvati, bilo da su od nacionalne ili privatne važnosti. Kada govorimo o prijetnjama, opasne su one koje mogu ugroziti opstanak objekta u sadašnjosti ili budućnosti (Stanarević, 2014). Prijetnje mogu biti direktne kao što je nasilje, ali i neposredne koje proizlaze kao produkt sustava. Što je veća

nesigurnost prouzročena određenim prijetnjama, to one više determiniraju živote onih koji žive pod njihovim utjecajem. Ljudi vrlo dobro razumiju što je to sigurnost, ali tek kada znaju kakve osjećaje izaziva nesigurnost. Treba naglasiti da opstanak i sigurnost nisu sinonimi. Booth (2007) opstanak opisuje kao egzistencijalni uvjet, dok sigurnost uključuje sposobnost da se nastavi s prihvaćanjem političkih i društvenih ambicija. Sigurnost je više od opstanka, jer predstavlja određenu slobodu od prijetnji koje utječu na ljudske živote.

Pojam nacionalne sigurnosti podrazumijeva osiguranje od vanjskog napada, očuvanje teritorijalnog integriteta, suvereniteta i političke nezavisnosti države (Nobilo, 1988). Nacionalna sigurnost tako upućuje na samostalnu državu kao najbolji okvir za postizanje interesa svakog naroda, što se ponajprije odnosi na fizičko preživljavanje na teritoriju te države te ukupan društveni razvoj. Dimitrijević (1973) vrijednosti sadržane u nacionalnoj sigurnosti dijeli u pet grupa: 1) opstanak, 2) teritorijalni integritet, 3) politička samostalnost, 4) kvaliteta života i 5) otvorenost definicije nacionalne sigurnosti. Prema stajalištu ovog autora opstanak predstavlja logičan cilj svake jedinke, kao i političke organizacije. U prvom redu odnosi se na opstanak države kao političke zajednice s punim identitetom, nacionalni opstanak i fizičko preživljavanje stanovništva. Teritorij predstavlja neizostavni segment svake države, a njegova cjelovitost temeljno je pravo država i uporište njihova digniteta. Kao treći element, Dimitrijević (1973) navodi političku samostalnost uz koju navodi da praksa obiluje nizom paradoksa gdje je u ime veće sigurnosti došlo do sužavanja političke samostalnosti, a kao primjere navodi spajanje u vojne paktove. Kvaliteta života danas postaje sve značajnija, osobito u razvijenijim društvima, kod kojih je vjerojatnost vojnih sukoba niža, pa je osiguravanje blagostanja naroda stavljeno u prvi plan. Otvorenost definicije nacionalne sigurnosti omogućava da konkretne okolnosti presude prioritetima sigurnosti i stvarnom ponašanju država u zaštiti interesa vlastite sigurnosti (Dimitrijević, 1973).

Važno je napomenuti da kada govorimo o nacionalnoj sigurnosti nije ista lista prijetnji među različitim državama te prijetnje nisu istog političkog značaja. Ono što male, neutjecajne zemlje smatraju prijetnjom za sigurnost, velike svjetske sile mogu smatrati puno manjim problemom. No, ono što svjetske sile smatraju prijetnjom ima značajnije političke posljedice na međunarodnu zajednicu.

Nacionalna sigurnost se često dovodi u povezanost s vojnostrateškom sigurnosti, jer ipak, jedna od najvećih opasnosti koje prijete sigurnosti država jest poraz u vojnim sukobima. Nobilo (1988) smatra da takvom uskom poimanju sigurnosti nedostaju drugi elementi nacionalne snage i odvraćanja. Smatra da takav koncept sigurnosti zanemaruje „suptilnu igru

povjerenja/nepovjerenja koja stalno postoji u međunarodnim odnosim, a koja iznova relativizira i revalorizira postojeću vojnu snagu i mreže saveznika“. Sama sigurnost nije ekvivalentna vojnoj snazi neke zemlje. Štoviše, povećanje sigurnosti, pojedinačne ili kolektivne, podrazumijevalo bi smanjenje potrebe za vojnom snagom u korist općeg razvoja. Cheema (1983) smatra da mnoge države sigurnost izjednačavaju s vojnom spremnošću te da se povjerenje u prvom redu daje oružanim snagama i bojnom opremljenošću. Isto tako navodi da postoje zemlje koje vjeruju da se sigurnost može postići nevojnim sredstvima, poput obrazovanja, zaposlenja, socijalnog blagostanja, zdravstvene zaštite i slično, što su segmenti koje možemo obuhvatiti pojmom kvalitete života.

Regionalna sigurnost je sigurnost određena stanjem ukupnih političkih, ideoloških, vojnih, ekonomskih, kulturnih, vjerskih i drugih odnosa u regiji, kao i mrežom bilateralnih odnosa s izvanregionalnim državama i međunarodnim organizacijama (Nobilo, 1988).

Kolektivna sigurnost predstavlja instrument zaštite regionalne i međunarodne sigurnosti (Nobilo, 1988). Kroz kolektivnu sigurnost rat, kao sredstvo vanjske politike, se stavlja izvan zakona, a postoje predviđene sankcije prema prekršiteljima ukoliko do rata dođe. Osnovni princip ovog sistema pretpostavlja obavezu pristizanja u pomoć žrtvi agresije, ali se odnosi i na preventivne djelatnosti.

Dugo nakon što se država promatrala kao jedini i najvažniji predmet istraživanja sigurnosti u međunarodnoj politici, dolazi do uvođenja novih aktera u područje sigurnosti. Tako, uz nacionalnu sigurnost, dolazi do isticanja ljudske sigurnosti. Ovaj koncept kao referentni objekt uzima ljude i zajednice u svojim svakodnevnim životima, a ne države i njihove teritorije.

Program za razvoj Ujedinjenih naroda prvi je puta u svom godišnjem Izvještaju o ljudskom razvoju 1994. godine počeo s promoviranjem koncepta ljudske sigurnosti i opisao ga kao pristup „orijentiran na ljude“ čije su osnovne komponente „oslobođenost čovjeka od straha i oskudice“ (Stanarević, 2014). Obuhvaća zaštitu ljudi od fizičkog nasilja, bez obzira da li ono dolazi od domaće ili strane države; zaštitu od nasilnih pojedinaca i nižih državnih aktera; zaštitu od obiteljskog nasilja. Odnosi se i na sigurnost koja oslobađa čovjeka od prijetnji kao što su glad, bolest, politička represija te iznenadnih remećenja obrazaca svakodnevnog života. Način postizanja sigurnosti u ovom slučaju nije oružjem, već održivim ljudskim razvojem.

Sigurnost pojedinca u današnje vrijeme polako postaje svojevrstan imperativ u mnogim državama i društvima. Čelni ljudi spremni su se angažirati po pitanju sigurnosti pojedinca kao

i ugroženih, marginaliziranih skupina. Cilj ljudske sigurnosti je da osigurava skup osnovnih prava i sloboda za sve ljude, ne ugrožavajući nepotrebno njihovu sposobnost da ostvare svoje ciljeve (Stanarević, 2014). To znači, da, kako bi pojedinci bili sigurni, moraju se eliminirati sve opasnosti koje bi mogle narušiti njegov fizički integritet, privatnost, društveni status i drugo.

Stanarević (2014) prijetnje ljudskoj sigurnosti dijeli u nekoliko dimenzija:

1. Ekonomska sigurnost: nezaposlenost, loši uvjeti rada, nejednakost prihoda, slaba mreža socijalnog osiguranja, beskućništvo i slično;
2. Sigurnost koja se odnosi na hranu: problemi fizičkog i ekonomskog pristupa zdravoj i zdravstveno ispravnoj hrani;
3. Zdravstvena sigurnost: infektivne i zarazne bolesti, HIV i drugi virusi, bolesti uzrokovane zagađenjem okoliša, neadekvatna zdravstvena zaštita;
4. Sigurnost životne sredine: nestašica vode, prirodne katastrofe (poplave, požari…), iracionalno krčenje šuma, zagađenje vode, zraka i zemlje;
5. Osobna sigurnost: fizičko nasilje koje može vršiti država, kriminalne organizacije, pojedinac, nasilje u obitelji, na radnom mjestu, industrijske i prometne nesreće;
6. Sigurnost zajednice: sukobi i netrpeljivost na etničkoj razini;
7. Politička sigurnost: državna represija i ugrožavanje ljudskih prava.

Iz dosad navedenog o ljudskoj sigurnosti, možemo uvidjeti da je riječ o složenom i višedimenzionalnom konceptu. Ključne karakteristike ovog koncepta su:

- sveoubuhvatnost - uključuje gotovo sve prijetnje, direktne i indirektne, namjerne i slučajne, a razmjeri prijetnja različito su određeni od strane lokalnih i međunarodnih institucija;
- multidimenzionalnost – odnosi se na različite domene čovjekovog djelovanja i aktivnosti iz područja ljudskih prava, ljudskog razvoja, a ostvaruje se kroz različite programe i projekte;
- preventivan karakter - oslanja se na sistem ranog detektiranja problema kako bi se isti pokušao ublažiti, smanjiti ili ukloniti;
- kontekstualiziranost – naglašava se značaj ljudske percepcije kojom pojedinac gradi osjećaj osobne sigurnosti, potrebno je uvažavati specifične kulturološke i kontekstualne specifičnosti svakog pojedinca koje uzima u obzir prilikom percipiranja sigurnosti;

- participativnost – podrazumijeva povezanost i partnerstvo različitih dionika s ciljem osnaživanja pojedinaca na uređenju osobne sigurnosti;
- rodna osviještenost – integrira rodna pitanja, kao što su nasilje nad ženama, siromaštvo, socijalni i ekonomski položaj žena i slično, u teme ljudske sigurnosti (Stanarević, 2014).

Koncept društvene sigurnosti razvio se kao odgovor na rizike i ranjivost koja se javila nakon Hladnog rata. Iskustvo stečeno u Drugom svjetskom ratu bilo je da infrastruktura civilnog društva igra jednu od ključnih uloga u sposobnosti zemlje da se brani ili da se bavi ratom. Kako bi se postigla sposobnost izdržavanja i upravljanja izvanrednim stresom, poslijeratne strategije za nacionalnu sigurnost veliku su pažnju posvećivale integraciji civilnih i vojnih mjera za zaštitu vitalnih funkcija zemlje. Tako su nacionalne institucije odgovorne za sigurnost civila u ratno vrijeme često bile povezane s oružanim snagama (Quarantelli, 2000; prema Olsen i sur., 2007). U većini industrijaliziranih zemalja, kraj Hladnog rata obilježila je promjena fokusa sa spremnosti za rat na povećanje fokusa usmjerenog na ranjivost društva. Beck (1992) navodi da ta usredotočenost na ranjivost proizlazi iz promjena u sustavu opasnosti i nove distribucije rizika. Slijedom toga, institucije osmišljene za brigu o civilnoj zaštiti podvrgnute su značajnoj reorganizaciji.

Iako brojne opasnosti i prijetnje protiv društvene sigurnosti imaju međunarodni karakter, njihov utjecaj se širi i osjeća na lokalnim razinama. Zaštita društva, stoga, ne bi se smjela razmatrati samo na međunarodnoj razini, već se problemu treba pristupiti i na nacionalnoj, pa i lokalnoj razini. Tome u prilog ide i činjenica da je većina društvenih institucija odgovornih za zaštitu građana i za pružanje usluga financirana i pod nadzorom državnih institucija. Rizici i prijetnje postali su neovisni o mjestu rada i života (Hovden, 2004; prema Olsen i sur., 2007), te su poprimili globalne razmjere. Događaji u jednom mjestu uzrokuju brže i izravnije posljedice na drugim mjestima (Beck, 1992). Sposobnost da se pravovremeno i adekvatno odgovori na prijetnje i rizike koji nastaju uvelike ovise o suradnji međunarodne, nacionalne i lokalne razine (Olsen i sur., 2007). Na međunarodnoj razini, sporazumi i ugovori o suradnji tijekom kriza postaju sve važniji jer prijetnje postaju sve globalnije te se isprepliću s ekonomskim aspektom (Beck, 1992). Iako u početku podcjenjivana (Dynes, 1993;IFRC, 2005; Nilsen i Olsen, 2004, 2005; Kruke i Olsen, 2005; Helsloot i Ruitenberg, 2004; Schneider, 1995; sve prema Olsen i sur., 2007), znanja i sposobnosti lokalnih zajednica pokazali su se važnim resursima u kriznim situacijama, a postupno se integriraju u planove pripravnosti i ublažavanje kriza. To je dovelo do povećanog interesa za razvoj i

implementaciju koncepata poput „izgradnja lokalnih kapaciteta“ (eng. *local capacity building*) i „otpornost zajednice“ (eng. *community resilience*).

Upravljanje rizikom često se temelji na dosadašnjem iskustvu, što može biti pozitivno i negativno. Pozitivno je u smislu unaprijed definiranih obrazaca ponašanja u situacijama u kojima je potrebno brzo reagirati. Negativnost se pak očituje kroz takvo unaprijed definirano djelovanje u dosad poznatim situacijama koje su se pod djelovanjem društva promijenile te dotad znani načini sankcioniranja nisu uspješni. U takvim situacijama dolazi do trošenja resursa bez očekivanog ishoda.

Društvena sigurnost je pojam koji je moguće individualno definirati i tumačiti, ovisno o potrebama interesnih skupina (Oliver-Smith, 1998). Društvenu sigurnost možemo definirati kao sposobnost društva da održava ključne društvene funkcije, štiti život i zdravlje građana i zadovoljava osnovne zahtjeve građana u različitim stresnim situacijama (Norveški parlament Bijela knjiga broj 17, 2001-2002; prema Olsen i sur., 2007). Termin je kao koncept prvi puta korišten 1997. godine. Najčešći način objašnjavanja društvene sigurnosti jest popisivanjem funkcija koje igraju ključnu ulogu u održavanju funkcionalnosti društva ili događaja koji ju mogu ugroziti (Hovden, 2004). Quarantelli (1995; prema Olsen i sur., 2007) predlaže razmatranje karakteristika, uvjeta i posljedica kod proučavanja katastrofa koje utječu na sigurnost. Takav popis nikada ne može biti potpun i zahtjeva kontinuirano ažuriranje različitim tehnološkim promjenama, ali i političkim događajima. Olsen i sur. (2007) navode da je druga moguća strategija procjenjivanje događaja i stresora kroz opće kriterije:

- Izvanredni napori i gubici. Odnose se na događaje i krize koji zahtijevaju odgovor izvan rutinskog djelovanja.
- Složenost i međusobna ovisnost. Pojava ili sprečavanje pojava u tehnološkom i socijalnom sistemu s visokim stupnjem međuzavisnosti.
- Povjerenje u vitalne funkcije društva. Pojava ili sprečavanje pojava koje potkopavaju povjerenje u sposobnost društvenih institucija da održe individualnu ili kolektivnu sigurnost.

2.2. Sigurnosni rizici

Nesigurnost i rizici koji nastaju prijetnjom prirodnih opasnosti, ključne su značajke u oblikovanju izgrađenog okoliša. Posljednjih desetljeća ponovo se govori o Beckovom „društvu rizika“ što je povećalo naglasak postavljen na predviđene mjere upravljanja rizikom kao karakteristike kojima se definira organiziranost suvremenog društva (Coaffee, 2008).

Važno je razlikovati pojam rizika i opasnosti. Rizik označava vjerojatnost da će se određeni učinak pojaviti unutar određenog vremenskog razdoblja ili u određenim okolnostima, dok opasnost označava bitno svojstvo opasne tvari ili fizičke situacije koja bi mogla oštetiti ljudsko zdravlje ili okoliš (Stanec, 2016). U današnje vrijeme, rizik je evoluirao u koncept koji se ne oslanja samo na materijalne gubitke. Ono što Beck (2008) navodi kao dva osnovna „svjetska društvena rizika“ jesu nuklearne i prirodne katastrofe. Kao treći rizik za društvo navodi terorizam, što je posljedica 11. rujna i terorističkih napada u Americi.

Suvremeno društvo pogađaju katastrofe koje imaju značajne implikacije na percepciju sigurnosti građana. U idućem poglavlju koje je vezano uz Strategiju nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske navest će se neki od sigurnosnih prijetnji, rizika i izazova koji su karakteristični za Hrvatsku, a povezani su s društvenim rizicima koje navodi Beck.

2.3. Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske

Republika Hrvatska suverena je država koja samostalno oblikuje svoje strategije i politike s namjerom ostvarivanja nacionalnih interesa i ciljeva, gospodarskog, političkog i društvenog razvoja, sigurnosti građana, zaštite nacionalnog identiteta te temeljnih vrijednosti određenih Ustavom (Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, 2017). Republika Hrvatska je samostalnim djelovanjem, ali i kroz interakcije s brojnim međunarodnim procesima, postigla visoku razinu sigurnosti koja joj omogućava uravnoteženi razvoj. Unatoč tome, s obzirom na prirodu rizika i izazova, koji imaju tendenciju brzog i kontinuiranog mijenjanja, stvara se potreba za stalnim razvojem nacionalne sigurnosne politike i sposobnosti odgovora na promjene.

Na sjednici Vlade Republike Hrvatske, 8. lipnja 2017. godine usvojen je „Nacrt prijedloga strategije nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske“. Strategija predstavlja ishodišni strateški dokument kojim se određuju politike i instrumenti za ostvarivanje vizije i nacionalnih interesa te postizanje sigurnosnih uvjeta koji će omogućiti uravnotežen i kontinuiran razvoj države i

društva. Ona uvodi novu paradigmu sigurnosti koja se temelji na modelu ljudske sigurnosti, odnosno sigurnosti pojedinca (Nacionalan strategija sigurnosti Republike Hrvatske, 2017).

Republika Hrvatska svoje nacionalne interese izvodi iz temeljnih vrednota definiranih Ustavom, polazeći od vlastitog geostrateškog i geopolitičkog položaja te stanja i trendova u međunarodnom okruženju. Tako se u novoj Strategiji kao nacionalni interesi izdvajaju:

- Sigurnost stanovništva te teritorijalni integritet i suverenitet Republike Hrvatske kao temeljni preduvjet opstojnosti države u svim njezinim funkcijama.
- Dobrobit i prosperitet građana kao najvažniji pokazatelji kvalitete i uspješnosti države, demokratskog političkog sustava i stabilnog društva.
- Nacionalni identitet, međunarodni ugled i utjecaj koji omogućuju Republici Hrvatskoj sudjelovanje u međunarodnim procesima i u oblikovanju povoljnog međunarodnog okruženja.
- Ravnopravan položaj, suverenitet i opstanak hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, položaj nacionalne manjine u drugim državama te Hrvati u iseljeništvu koji uživaju osobitu skrb i zaštitu Republike Hrvatske (Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, 2017).

Iako povezan i međuovisan svijet nudi brojne prilike za postizanje dobrobiti i sigurnosti, istodobno postaje sve složeniji i nesigurniji zbog izloženosti brzim promjenama i novim izazovima. Na to se nadovezuju i trendovi povezani s klimatskim promjenama, demografskim kretanjima i migracijama stanovništva, razvojem novih tehnologija i globalizacijom gospodarstva te trendovi povezani s internetom.

Nove tehnologije, koje se javljaju u razvijenijim zemljama svijeta, mijenjanju sve aspekte života. S druge strane, broj stanovnika, osobito u nerazvijenim zemljama, i dalje je u značajnom porastu. Takva nejednakost između razvijenih i nerazvijenih država jedan je od glavnih uzroka migracija. Uz to, pojavljuju se novi virusi i bakterije otporni na lijekove koji povećavaju prijetnju zdravlju stanovništva, a čemu dodatno pridonose klimatske promjene i onečišćenje okoliša. Razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija doveo je do brojnih pozitivnih posljedica, ali je stvorio nove rizike i prijetnje za sigurnost građana. Ovisnost društva i pojedinaca o internetu i informacijskoj tehnologiji doveo je do napada i ugrožavanja pojedinca u kibernetičkom prostoru. Kibernetički kriminalitet je u porastu, a kibernetički prostor sve se više koristi za nezakonito djelovanje (širenje radikalnih ideja i pokreta, ugrožavanje privatnosti i dobrobiti pojedinca, ali i uzrokovanje materijalnih šteta). Strategija

navodi kako dinamika i kompleksnost promjena otežavaju pouzdano prepoznavanje trendova i predviđanje događaja i to ne samo dugoročno, već i u bliskoj budućnosti. Stoga će se sigurnosni interesi država sve više voditi potrebom za pristupom hrani, vodi, energiji i komunikaciji, a budući će se sukobi odvijati u nejasnoj i teško razlučivoj situaciji između rata i mira (Strategija Nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, 2017).

Prostor Europske unije, čija je Hrvatska punopravna članica, okružuje pojas nestabilnosti koji zahvaća područje sjeverne Afrike, preko Bliskog istoka do Kavkaza i srednje Azije. Kako se navodi u Strategiji, to je pojas dugoročno izvorište sigurnosnih izazova kao što su terorizam, nezakonite migracije, ekstremizam, organizirani kriminal i hibridno djelovanje pa i otvorenih regionalnih oružanih sukoba.

Terorizam je stalna prijetnja međunarodnoj i nacionalnoj sigurnosti, a spremnost i sposobnost terorista za izazivanjem većeg broja žrtava i sve veća razaranja, bitno se povećala. Terorističke skupine koriste se suvremenom tehnologijom kako za širenje svoje ideologije, obuku i novačenja boraca tako i za izvođenje samih terorističkih napada. Shodno tome, možemo primijetiti da društveni rizici ne dolaze pojedinačno, već se isprepliću što dodatno otežava osiguravanje sigurnosti od takvih napada. Kod terorizma i novačenja mladih u radikalne skupine specifično je i to što se skupinama koje sudjeluju u sukobima u Siriji i Iraku pridružio veliki broj Europljana, čiji je povratak u matične države dugoročni sigurnosni rizik (Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, 2017).

Sigurnosne prijetnje, rizici i izazovi koje Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (2017) navodi su različiti, a ovdje će se ukratko opisati te povezati s društvenim rizicima o kojima je već bilo riječi.

Bez obzira na složenosti sigurnosno-političke situacije, u Strategiji se navodi da je vjerojatnost izravne konvencionalne vojne prijetnje hrvatskom teritoriju niska, ali nikako nije zanemariva zbog mogućih velikih posljedica. Ono što bi moglo imati negativne utjecaje na učinkovitu kontrolu granica i nadzor državnog područja Republike Hrvatske su još uvijek neriješena pitanja o razgraničenju s pojedinim susjednim zemljama. Kao i vjerojatnost od konvencionalnog vojnog napada, i vjerojatnost terorističkog napada je niska, ali su potencijalne posljedice visoke. U Strategiji se navodi kako bi posljedice imale značajne implikacije na razvoj turističkog i prometnog sektora, osobito ako u obzir uzmemo činjenicu da hrvatsko gospodarstvo počiva na turizmu, a Hrvatska je na strateški vrlo važnom geopolitičkom tranzitnom području. Jedna od sigurnosnih prijetnji s kojom je Republika

Hrvatska suočena je i tranzit pripadnika terorističkih organizacija preko hrvatskog teritorija, za što se koriste i nezakonite migracije (Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, 2017).

Ono što se navodi kao jedan od važnijih izazova za Republiku Hrvatsku jest korupcija u javnom sektoru. Ona utječe na funkcioniranje slobodnog tržišta, gospodarski rast, neovisnost, djelotvornost i učinkovitost javnih i državnih funkcija te stvara gubitak povjerenja u javne institucije (Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, 2017). Posljedično ima utjecaj i na međunarodni ugled i aktivnost hrvatskih tvrtki na međunarodnom tržištu. Kao najčešći oblici korupcije navode se oni vezani uz postupke javne nabave te pri izdavanju raznih dozvola i suglasnosti na državnoj i lokalnoj razini. Organizirani kriminal je također naveden kao prijetnja nacionalnoj sigurnosti jer ugrožava institucionalni sustav, gospodarsku i financijsku stabilnost te javnu sigurnost. Ranije spominjane prijetnje vezane uz kibernetički prostor i informatizacija društva vidljiva je i u Hrvatskoj kroz primjenu sustava e-zdravstva i e-uprave čime se povećava osjetljivost građana.

Klimatske promjene, kao jedan od glavnih društvenih rizika, u Hrvatskoj se očituju kroz ekstremne vrućine, suše i oborine. U Strategiji se navodi kako je Jadransko more osjetljivo na klimatske promjene te da je već moguće uočiti promjene u jadranskog flori i fauni. Dugoročno, klimatske promjene imat će značajan utjecaj na podizanje razine mora, pojavu dugotrajnih suša kojima dolazi do problema u uzgoju hrane te će se smanjiti izvori pitke vode. Sve navedeno, izravno će utjecati na zdravlje građana, uz pojavu bolesti koje nisu tipične za hrvatsko područje (Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, 2017). Glavne gospodarske grane poput turizma, poljoprivrede, ribarstva i energetike, osjetit će izravne posljedice klimatskih promjena.

Uz navedeno, nova Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske kao prijetnje, rizike i izazove sigurnosti navodi ekstremističko djelovanje pojedinaca (osobito pripadnika navijačkih skupina), međuovisnost svjetskog gospodarstva, negativnu demografsku strukturu i trendove čiji će nastavak imati negativne posljedice na društveno-gospodarski razvoj te minsko-eksplozivna i neeksplodirana ubojna sredstva zaostala iz Domovinskog rata.

Nesreće izazvane prirodnim ljudskim djelovanjem mogu pogoditi stanovništvo, prirodna i materijalna dobra te kritične infrastrukture Republike Hrvatske i susjednih država. Razmatrajući prirodne katastrofe, Hrvatska je posebno osjetljiva na potrese, poplave i požare otvorenog tipa. Što se tiče ljudskog djelovanja postoji opasnost od katastrofa u industrijskim

postrojenjima čije posljedice ne bi osjetila samo Republika Hrvatska, već i susjedne zemlje. Shodno tome, iznimno je bitna odgovarajuća razina sigurnosti i ekoloških standarda u industrijskim postrojenjima koja koriste ili u prirodu ispuštaju opasne i štetne tvari.

2.4. Urbana sigurnost

Godišnje, u svijetu, 60 milijuna ljudi iz ruralnih područja seli u gradove, čime dolazi do rapidnog porasta stanovništva u urbanim sredinama. Shodno tome, Thales (2013) smatra da će do 2025. godine u gradovima živjeti više od 2 milijarde stanovnika, odnosno, tri četvrtine stanovništva do 2050. godine. Kako rastu gradovi, tako je i potreba za urbanom sigurnosti sve veća. Širom svijeta, a osobito u najbrže rastućim gradovima, gradske vlasti, agencije za sigurnost, stožeri za krizne intervencije i sami građani imaju isti cilj – učiniti grad u kojem žive sigurnim i atraktivnim mjestom za život, posao, obitelj, ali i privlačan turistima. Gradske vlasti trebale bi djelovati u smjeru poboljšanja sigurnosti i dobrobiti svojih građana i javne imovine uz optimalno korištenje gradskih resursa. Trebali bi koordinirati različite sigurnosne agencije i institucije kako bi spriječile kriminalno ponašanje građana, smanjili stopu incidenata te upravljali i smanjili vrijeme reagiranja u kriznim situacijama poput industrijskih nesreća, prirodnih katastrofa ili terorističkih prijetnji. Kako je sigurnost jedna od temeljnih ljudskih potreba, ali i pravo, možemo reći da je sigurnost postala svojevrstan kamen temeljac urbanog razvoja.

Kod razmatranja pitanja urbane sigurnosti, shvaćenu kao nepostojanje ozbiljne prijetnje s obzirom na kriminalitet i subjektivnu percepciju zaštite (Vanderschueren, 2013), i načina njenog postizanja, potrebno je obratiti pažnju na različite kulturne specifičnosti gradova, njihove prioritete te očekivanja samih građana. Ključni ljudi u zajednici, nositelji politika, trebali bi analizirati specifične izazove i razviti učinkovite strategije prevencije i urbane sigurnosti temeljene na specifičnostima i zahtjevima okoline i građana.

National Crime Prevention Council (2003; prema Balgač, 2012) navodi kako je kriminalitet društveni problem koji svojim djelovanjem izaziva strah kod ljudi, ograničava njihovu slobodu kretanja u zajednici i onemogućava sudjelovanje u različitim aktivnostima čime utječe na njihov život i svakodnevnicu pri čemu ugrožava kvalitetu života ljudi. Uz porast gradskog stanovništva dolazi i do porasta kriminaliteta u tim središtima, čime raste i strah od kriminaliteta. Kada se građani ne osjećaju sigurno ne iskorištavaju pun potencijal grada jer izbjegavaju vožnju javnim prijevozom tijekom noći, ne šeću gradskim ulicama, trgovima i parkovima nakon što padne noć. Kako bi se potencijal grada iskoristio te uspostavio osjećaj

sigurnosti, potrebno je zajedničko djelovanje lokalne uprave, građana i drugih sigurnosnih agencija.

Proces kreiranja sigurnosti na nekom području ovisi o ekonomskim, društvenim, političkim i individualnim značajkama tog područja, znanstvenim i tehnološkim standardima, geopolitičkim i geostrategijskim prilikama te djelovanjem prema javnosti (Pawera, 1997; prema Butorac i Solomun, 2013). Brojni su faktori koji utječu na osjećaj sigurnosti građana. Ekonomski i socijalni čimbenici smatraju se glavnim uzrocima, ali kao važan segment u posljednje vrijeme se javlja i uređenje okoliša. Izgled i organizacija urbanih područja utječu na razinu sigurnosti, odnosno, uređenje urbanih prostora može doprinijeti da grad izgleda sigurno, ali i neuređene gradske površine mogu projicirati nesigurnost kod građana.

Kada građani govore o potrebi povećanja sigurnosti ne misle isključivo na smanjenje kriminalnih ponašanja, već na niz drugih čimbenika koji utječu na njihovu urbanu (ne)sigurnost. Pritom je važno slušati i razumjeti potrebe građana, a te potrebe moguće je podijeliti u pet kategorija:

1. stvarni rizik postajanja žrtvom uznemiravanja, agresije ili drugih činova nasilja;
2. antisocijalna ponašanja kojima se krše tradicionalna pravila civiliziranog ponašanja (pljuvanje, uriniranje na javnom mjestu, nasilno prosjačenje i slično);
3. neodržavanje prostora poput parkova i javnih površina, čistoća, prisutnost policije na ulici, održavanje javnih objekata (poput klupa, uličnih lampa i slično);
4. osjećaj nesigurnosti naspram stvarne ugroženosti koji se povezuje s prljavštinom, nedostatkom jednostavnih ruta, nedovoljnom uličnom rasvjetom;
5. strah i ostali faktori povezani s njime pri čemu se strah smatra subjektivnim osjećajem i ne mora se nužno povezivati sa stvarnim rizikom (AGIS, 2006).

Današnje politike upravljanja i osiguravanja urbane sigurnosti polaze od tri glavna pristupa. Prvi se bavi sigurnošću kroz provedbu zakona, koristeći se pojmovima „pravila“ koja reguliraju ljudska ponašanja i „policija“ koja prati poštivanje tih pravila. Drugi pristup u fokusu ima prevenciju kriminaliteta putem socijalnih termina. Cilj je smanjenje nepovoljnih položaja i siromaštva koji se često javljaju u kontekstu antisocijalnog ponašanja. Treći pristup pak se bavi prevencijom kriminaliteta putem uređenja okoliša. Zadatak mu je da identificira koji aspekti u okolini dovode do pojave antisocijalnih ponašanja i kriminalnih aktivnosti te ih nastoji smanjiti. Iako je ranije prevladavalo mišljenje da su ova tri pristupa međusobno

oprečna i u konfliktu, danas je jasno da se oni nadopunjuju i predstavljaju cjelovitiji koncept prevencije kriminaliteta (AGIS, 2006).

Cajner Mraović (2009) navodi upute za okvir sigurnih zajednica. Smatra da aktivnosti koje se provode s ciljem postizanja i održavanja stanja sigurnosti u društvu moraju biti horizontalnog i vertikalnog karaktera, što znači da moraju biti utemeljene na lokalnim potrebama i podržane od političke vlasti. Ključnu ulogu u djelovanju ima političko vodstvo čiji je zadatak odrediti prioritete i rasporediti ljudske i materijalne resurse kojima zajednica raspolaže. Strategije suzbijanja kriminaliteta moraju se prilagoditi potrebama lokalne zajednice, a saznanja o tim potrebama trebaju se temeljiti na kvalitetnim analizama iz kojih proizlaze ciljani planovi aktivnosti.

U posljednjih nekoliko godina sigurnost je postala jedna od vodećih političkih i društvenih tema. Građani i političari ulažu napore u nastojanjima smanjenja kriminalnih aktivnosti. Kao posljedica porasta straha od kriminaliteta, došlo je do smanjenja povjerenja građana u institucije odgovorne za istragu i procesuiranje počinitelja.

Kriminalne aktivnosti koncentrirane su u gradovima. Potvrda toga je i činjenica koju navodi Kulach (2006), da je broj registriranih kaznenih djela po glavi stanovnika u gradu veći, negoli kada se gleda broj po glavi stanovnika u zemlji kao cjelini. Urbana sigurnost i percepcija sigurnosti, koja je danas jednako važna kao i sama sigurnost, postale su važne teme. Lokalni dužnosnici vrlo su često prve osobe pred koje građani stavljaju svoje zahtjeve vezane uz povećanje sigurnosti.

Univerzalna politika prevencije kriminaliteta u Europi govori da „sprečavanje kriminaliteta pruža mogućnosti za humaniji i ekonomičniji pristup problemima kriminaliteta“, a dio je smjernica Ujedinjenih naroda za sprečavanje kriminaliteta (UN, 2004). Važnost prevencije kriminaliteta prepoznala je i Europska unija (2006) u Haagu, koja u svojem Programu naglašava važnost slobode, sigurnosti i pravde.

S obzirom da su neki od općeprihvaćenih glavnih uzroka antisocijalnog ponašanja uključuju nezaposlenost, nisku razinu obrazovanja, socijalnu isključenost, izgled fizičkog okoliša, važno je da se problemu rješavanja i preventivnog djelovanja prema takvom, socijalno nepoželjnom ponašanju, pristupi integralnim pristupom. On uključuje društvenu koheziju, urbanu regeneraciju, urbano planiranje, aktivno sudjelovanje građana i slično (Kulach, 2006).

Securities Cultures of Prevention projekt je koordiniran od strane Europskog foruma urbane sigurnosti koji okuplja sedam europskih gradova, jednu regiju, tri institucije koje predstavljaju

nacionalnu razinu i dva stručnjaka. U razdoblju od 15 mjeseci svi su partneri sudjelovali u uspostavi inventara različitih pristupa politikama i praksama sprečavanja kriminaliteta s ciljem razvijanja metodologije, sadržaja i orijentacije tih politika i praksi (Kulach, 2006). Na kraju projekta izrađen je skup univerzalnih preporuka s ciljem pomaganja europskim gradovima da shvate i implementiraju politike prevencije kriminaliteta, uz poštivanje njihovih kulturnih i ekoloških razlika. Projekt se na kraju pokazao previše ambiciozan u određivanju pravog i univerzalnog europskog modela prevencije kriminaliteta (Kulach, 2006). Iako projekt nije dao u potpunosti očekivane rezultate, ipak, dane smjernice mogu poslužiti kao čvrsta osnova za kreiranje i uspostavljanje zajedničkih standarda prevencije kriminaliteta na području Europe.

Europska povelja o gradovima (*The European Urban Charter*) ili Europska urbana povelja dokument je oblikovan i usvojen 1992. godine na Kongresu lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe. Nastala je kao rezultat pojačanog interesa Vijeća Europe za specifična pitanja i probleme u urbanim područjima koji su se konkretizirali kroz kampanju za urbanu obnovu 80-ih godina. Osnovne svrhe povelje bile su: oblikovati i istaknuti glavna načela na kojima bi se temeljila buduća konvencija o urbanim pravima, izraditi korpus praktičnih uputa za dobro upravljanje gradovima te prepoznati i istaknuti kvalitativnu razliku urbanih problema od problema ostalih subnacionalnih samoupravnih jedinica (Škarica, 2014). Sama povelja idejno i načelno slijedi standarde lokalne samouprave iz Europske povelje o lokalnoj samoupravi te ističe principe suradnje i solidarnosti gradova s akterima iz okruženja. Principe dijeli na horizontalne, koji podrazumijevaju suradnju s drugim lokalnim jedinicama kao i s privatnim i civilnim sektorom; te vertikalne koji se odnose na suradnju na višim teritorijalnim razinama. Poveljom se uvodi i koncept „urbanih prava“ kao novi segment ljudskih prava građana.

Europska povelja o gradovima (1992; prema Kulach, 2006)

Tema 6. Urbana sigurnost i prevencija kriminaliteta

PRINCIPI

1. Koherentnu politiku sigurnosti i prevencije kriminaliteta treba temeljiti na prevenciji, provođenju zakona i uzajamnoj podršci.
2. Pravila lokalne sigurnosne politike trebaju se temeljiti na ažuriranoj sveobuhvatnoj statistici i informacijama.
3. Prevencija kriminaliteta uključuje sve članove zajednice.
4. Učinkovitost politike urbane sigurnosti ovisi o bliskoj suradnji između policije i lokalne zajednice.
5. Lokalna politika protiv droga mora biti definirana i primijenjena.
6. Programi za sprečavanje recidiva i razvijanje alternativa zatvaranju su neophodni.
7. Potpora žrtvama ključna je komponenta svih lokalnih politika urbane sigurnosti.

Takva koncepcija je okosnica Deklaracije o urbanim pravima koja prati tekst Povelje te sažima načela koja su u njoj postavljena. To su prava na: sigurnost, nezagađen i zdrav okoliš, zaposlenje, stanovanje, mobilnost, zdravlje, sport i rekreaciju, sudjelovanje u kulturnim aktivnostima, multikulturalnu integraciju, kvalitetnu arhitekturu i standarde gradnje, sudjelovanje u donošenju odluka, održiv ekonomski razvoj, kvalitetne javne službe i usluge, osobno ispunjenje, uključivanje u suradnju s drugim lokalnim jedinicama, adekvatne financijske instrumente i jednakost (Škarica, 2014). Zbog promjena uzrokovanih procesom globalizacije, javila se potreba za modernizacijom i nadogradnjom Povelje. Tako je 2008. godine usvojen novi dokument pod nazivom Europska urbana povelja II – manifest novog urbanizma (*European Urban Charter II – Manifesto for New Urbanity).* Novi dokument predstavlja promijenjena načela oblikovana u prvoj verziji Povelje, a s ciljem odgovaranja razvojnim potrebama gradova u novom stoljeću. Naglasak nove Povelje stavljen je na održivoj paradigmi urbanog razvoja te na široj društvenoj ulozi gradova prema kojoj bi oni trebali biti kohezivni faktori širih područja te centri znanja, inovacija i kreativnosti (Škarica, 2014).

Važnost djelovanja na lokalnoj razini više je puta naglašena. Načelo koje zagovara Europska komisija jest da se prevencija kriminaliteta prvo mora rješavati na lokalnoj razini, odnosno, potrebno je primijeniti načelo supsidijarnosti.

Od osnutka 1987. godine, Europski forum urbane sigurnosti (*European Forum for Urban Safety*) kao nevladina organizacija koja okuplja gotovo tristo europskih lokalnih vlasti, podržala je ključnu ulogu lokalnih vlasti koje rade na području sigurnosti. Kako bi pomogli lokalnim vlastima da grade sveobuhvatnu politiku, Europski forum urbane sigurnosti pridonosi prijenosu stručnog znanja i razmjeni iskustva prema modelu „gradovi koji pomažu gradovima" („*cities helping cities*").

Brojni su dokumenti doneseni na međunarodnim i državnim razinama povezani sa zaštitom ljudske sigurnosti. Generalno, iako svi oni imaju za cilj zaštitu prava i sloboda pojedinca te osiguravanje pojedinčeve sigurnosti, nesigurnost i problemi vezani uz ugrožavanje prava i sloboda pojedinca, čime se direktno utječe na njegovu percepciju sigurnosti, i dalje su prisutni. Razmatrajući navedeno, većina problema i prijetnji koje koče puni razvoj pojedinca i njegovih potencijala potječu od lokalnih (ne) prilika. Tehnološka dostignuća vezana uz osiguravanje sigurnosti ne mogu u potpunosti zadovoljiti ljudsku potrebu da organizira siguran život u primarnoj sredini s grupom ljudi s kojima dijeli slične interese, a da se prilikom te organizacije ne jave osjećaji straha od nerazumijevanja ili odbacivanja. Shodno tome, potrebno je djelovati lokalno, ukazati na opasnosti, ali i krenuti sa stvaranjem startnih pozicija za strateško djelovanje za unapređenje ljudske sigurnosti.

2.5. Strah od kriminaliteta

Kao i kod definiranja sigurnosti, tako ni kod definiranja straha od kriminaliteta, unatoč desetljećima istraživanja i debatiranja, znanstvenici i ostali stručnjaci iz područja kriminaliteta nisu se složili oko jednoznačne definicije pojma „strah od kriminaliteta". Kroz godine bavljenja tim pojmom, on se izjednačavao s različitim emocionalnim stanjima, strahovima ili percepcijama (Doležal, 2009). Ferraro i LaGrange (1987; prema Doležal, 2009) strah od kriminaliteta definirali su kao negativnu emocionalnu reakciju prouzrokovanu kriminalitetom ili simbolima koje vežemo uz kriminalitet.

Problem oko konkretnog značenja straha vezanog uz kriminalitet možemo povezati s problemom razlikovanja percepcije, kognicije ili emocija. Warru (2000) smatra kako strah nije percepcija okruženja, već reakcija na promatrano okruženje. Doležal (2009) smatra da

strah sam po sebi nije uvjerenje, emocija ili evaluacija, iako može nastati kao rezultat kognitivnih procesuiranja. Strah je samo emocija koja se javlja na svjesnu ili očekivanu opasnost. On je svakodnevna pojava, a ono što razlikuje strah od kriminaliteta od svakodnevnih strahova (od zatvorenog prostora, javnog nastupa, prometa i slično) jest objekt straha.

Strah od kriminaliteta koncept je koji obuhvaća vrlo različite vrste prijetnji kao što je prijetnja ugrožavanja života i tjelesnog integriteta, materijalnog gubitka, poniženja i tako dalje. Zajedničko obilježje im je da je prijetnja rezultat ponašanja koje se smatra kriminalnim. Upravo to je razlog što strah od kriminaliteta predstavlja vrlo poseban koncept koji je homogen u smislu normativne evaluacije, ali je heterogen u smislu individualne relevantnosti, objašnjenja i posljedica (Cajner Mraović, 2009b). Zbog toga je važno postaviti pitanje koji aspekti kriminaliteta produciraju strah od kriminaliteta. Kada se neka osoba ponaša na način kojim svjesno i namjerno krši društvene ili etičke norme i vrijednosti kako bi ostvarila osobne ciljeve, to može djelovati prijeteće ostatku društva. Ukoliko se takvo ponašanje događa često, od strane jedne ili više osoba, ljudi unutar te zajednice takvo ponašanje mogu percipirati kao prijetnju normativnom sustavu vrijednost na koje se oslanjaju (Tyler i sur., 1997). Sama pomisao da normativni sustav ne funkcionira, na neki način potiče nesigurnost među ljudima.

Kako bi se izbjegle potencijalne pogrešne interpretacije straha od kriminaliteta, potrebno je napomenuti kako se ovdje strah od kriminaliteta odnosi na individualni strah od viktimizacije nekim kažnjivim ponašanjem (kazneno djelo ili prekršaj). Isto tako je važno da se takav koncept razlikuje od generalne zabrinutosti kriminalitetom (Skogan, 1993).

Potrebno je napraviti konceptualnu razliku između straha od kriminaliteta kao osobne karakteristike s jedne strane i straha od kriminaliteta kao rezultata trenutnog afektivnog stanja s druge strane. Strah od kriminaliteta kao osobna karakteristika, relativno je stabilan, dok je strah od kriminaliteta kao rezultat trenutnog afektivnog stanja posljedica konkretne situacije (Cajner Mraović, 2009b). Ovakvo razlikovanje prvi uvodi Catell (Catell i Scheier, 1961). Strah koji se javlja kao posljedica konkretne situacije je primjerice, kada se netko boji da će biti viktimiziran nekom vrstom kažnjivog ponašanja kada noću hoda kroz mračni park ili neosvijetljene ulice, ili pak kada iza sebe čuje korake, vidi sjenu ili slično. U takvim situacijama strah od kriminaliteta je akutno stanje te prolazi vrlo brzo, najčešće odmah po nestajanju potencijalne prijetnje. Ipak, treba uzeti u obzir da dugotrajno izlaganje ovakvim situacijama može dovesti do razvoja straha od kriminaliteta kao osobne karakteristike, osobito ako se takve situacije često ponavljaju (Frijda, 1993).

Strah od kriminaliteta kao osobna karakteristika opisuje tendenciju osobe da osjeća strah viktimizacije bez obzira na konkretnu situaciju. Između navedene dvije vrste straha od kriminaliteta postoji poveznica. Naime, osobe koje imaju izraženi strah od kriminaliteta kao osobnu karakteristiku, u konkretnim će situacijama emotivno intenzivnije reagirati te će osjećaj straha dulje trajati (Spielberge, 1972; prema Cajner Mraović, 2009b).

Strah od kriminaliteta kao osobna karakteristika ujedno je i predispozicija za situacijski strah od kriminaliteta te se stoga često naziva dispozicijskim strahom od kriminaliteta. Iako je relativno stabilan, dispozicijski strah od kriminaliteta može varirati u određenim okolnostima. Te okolnosti najčešće se odnose na razvojne promjene vezane uz osobni rast i razvoj samog pojedinca. Shodno tome, možemo uočiti kako na dispozicijski strah od kriminaliteta znatno više utječu karakteristike socijalnog okruženja, dimenzije ličnosti i druga osobna obilježja, nego karakteristike konkretne situacije.

Utjecaj situacijskog na dispozicijski strah od kriminaliteta može biti moderiran ponašanjem pojedinca (Bandura, 1977; prema Cajner Mraović, 2009b). Ljudi koji vjeruju u svoje sposobnosti koje su im bitne za očuvanje vlastitog integriteta bit će više sposobni efektivno se suočiti s prijetećim situacijama nego ljudi koji nemaju vjeru u svoje mogućnosti. Vezu između navedenih strahovima, mogu moderirati i druge varijable među kojima se ističu fizičko zdravlje, osobni resursi za suočavanje sa stresom i društvena podrška (Greve, 2000).

3. KVALITETA ŽIVOTA

Već dugi niz godina kvaliteta života u središtu je zanimanja brojnih istraživača i znanstvenika, ali je i tema koja prožima život svakog čovjeka. Kako navodi Karajić (1992) „sintagma kvaliteta života ulazi u onu vrstu višeznačnih izraza kojima se podjednako služi akademska zajednica, dnevnopolitička retorika i medijski žurnalizam“. Shodno tome, očito je riječ o konceptu koji se izmiče strogom znanstvenom određenju. Isto tako, promatrajući koncept kvalitete života kroz različita znanstvena područja, možemo primijetiti da ga je teško supsumirati pod jedan sveobuhvatan koncept. Tako konotacijsko značenje sintagme kvaliteta života u ekonomiji opisuje životni standard, u medicini stupanj sačuvanih funkcija bolesnika, u psihologiji se koristi kao mjera zadovoljstva ljudskih potreba, u ekologiji je predstavljen kroz uvjete i stanje fizičkog i biološkog okoliša i slično. Promatrajući razvoj koncepta kroz povijest, vidljivo je da su se definicije i mjerenja kvalitete života razlikovale i mijenjale. Tako je iz sfere ekonomskih istraživanja kvaliteta života s vremenom postala predmet interesa znanstvenika iz različitih područja.

3.1. Definiranje koncepta kvalitete života

Sreća, životno zadovoljstvo, dobrobit, samoaktualizacija (WHO, 1997); balans, ravnoteža (Kant, 1978; prema Rapley, 2003); prosperitet, niska stopa nezaposlenosti, psihološka dobrobit, visoki BDP, dobar život (Sokrat; prema Rapley, 2003) – samo su neki od termina koji se u domaćoj i stranoj literaturi koriste kao sinonimi za koncept kvalitete života. Cummins je jednom prilikom rekao kako je sintagma „kvaliteta života“ jedna od najčešće korištenih u području ljudske znanosti. Smatrao je da se termin koristi s tolikom lakoćom da čitatelji moraju „kopati“ po tekstu kako bi utvrdili točno značenje (Rapley, 2003).

Osim brojnih sinonima postoji i veliki broj definicija kvalitete života. Unatoč postojanju velikog broja različitih definicija, modela, teorija, ali i upitnika za mjerenje kvalitete života još uvijek ne postoji jednoznačna definicija niti „zlatni standard“ mjerenja. Shodno tome, ovdje će biti prikazane neke od najčešće korištenih i citiranih definicija.

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) definira kvalitetu života kao pojedinčevu percepciju pozicije u specifičnom kulturološkom, društvenom te okolišnom kontekstu (World Health Organization, 1997). Danas je poznato da kvaliteta života predstavlja sveukupno blagostanje na koje utječu objektivni pokazatelji, a veliki udio ima subjektivno percipiranje i

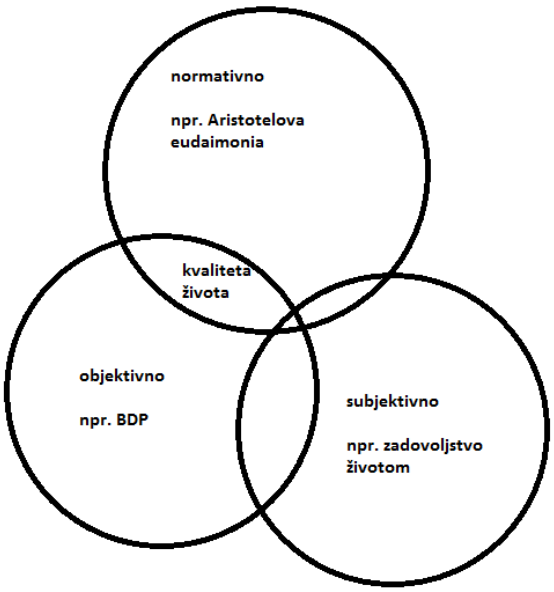
vrednovanje tjelesnog, materijalnog, socijalnog i emotivnog blagostanja, osobni rast i razvoj kao i svrhovita aktivnost. Sve navedeno pod utjecajem je pojedinčevih osobnih vrijednosti (Felce i Perry, 1993). Krizmanić i Kolesarić (1989) kvalitetu života definiraju kao subjektivno doživljavanje vlastitog života određeno objektivnim okolnostima u kojima osoba živi, karakteristikama ličnosti koje utječu na doživljavanje realnosti i njenog specifičnog životnog iskustva. Preduvjet za kvalitetan život su puno i aktivno sudjelovanje u interakcijskim i komunikacijskim procesima, kao i razmjena u okviru fizičkog i društvenog okruženja. Cummins (2000a) govori o multidimenzionalnosti koncepta kvalitete života, podrazumijevajući utjecanje kako objektivnih tako i subjektivnih indikatora. Subjektivna kvaliteta života uključuje sedam domena: materijalno blagostanje, emocionalno blagostanje, zdravlje, produktivnost, intimnost, sigurnost i zajednicu. Objektivna komponenta pak uključuje kulturalno relevantne mjere objektivnog blagostanja (Best i Cummins, 2000; prema Vuletić i Misajon, 2011). Robert Cummins osnivač je međunarodne skupine znanstvenika i istraživača „*International Well-Being Group*“, koja zastupa takvo multidimenzionalno shvaćanje koncepta kvalitete života. Cummins (1995, 2000a) smatra da objektivni i subjektivni indikatori nisu linearno povezani. U situaciji loših socijalnih uvjeta života, poboljšanjem uvjeta povećat će se i subjektivna percepcija zadovoljstva životom, ali na određenom nivou ta se povezanost gubi. To znači da, ukoliko su zadovoljene osnovne životne potrebe pojedinca, povećanje materijalnog bogatstva neće značajnije utjecati na subjektivnu mjeru kvalitete života. Iz svega navedenog, vidljivo je da je kvaliteta života vrsta generalnog stava prema vlastitom životu i njegovim aspektima. Kao i ostali stavovi, kvaliteta života uključuje kognitivnu i afektivnu evaluaciju objekta stava, pri čemu zadovoljstvo životom predstavlja afektivnu komponentu stava prema životu (Felce i Perry, 1993).

Economist (2011; prema Okulicz-Kozaryn, 2013) kao dominantnu objektivnu komponentu izdvaja zaposlenje i priliku za isto. Ostale komponente koje se navode, a važne su za kvalitetu života su: troškovi života, javni prijevoz i povezanost, sigurnost te kulturalnost i noćni život. Navedene komponente odnose se uglavnom na infrastrukturu i institucije. Ono što je izostavljeno jesu sami ljudi koji žive i djeluju unutar te infrastrukture, to jest, subjektivna komponenta kvalitete života.

Zinama (1989) u svom modificiranom teorijskom konceptu konstrukata kvalitete života govori o šest osnovnih komponenta:

1. Ekološka komponenta razvoja/kvalitete života – odnosi se na stanje i sigurnost prirodnog obitavališta;
2. Sigurnosna komponenta razvoja/kvalitete života – odnosi se na brigu o miru i sigurnosti;
3. Ekonomska komponenta razvoja/kvalitete života – odnosi se na materijalno blagostanje;
4. Društvena komponenta razvoja/kvalitete života – odnosi se na društveni konsenzus i pravdu;
5. Politička komponenta razvoja/kvalitete života – odnosi se na uspostavljanje slobode i ljudska prava;
6. Kulturna komponenta razvoja/kvalitete života – odnosi se na očuvanje i razvoj kulturne baštine i kulturnih vrijednosti.

Slika 1. pokazuje vezu između normativne, objektivne i subjektivne komponente kvalitete života. Iako je riječ o različitim komponentama, postoji područje njihovog poklapanja. Normativna komponenta kvalitete života odnosi se na ideale, odnosno za što vjerujemo da je dobar život. Objektivna komponenta se odnosi na objektivne kvalitete svijeta kao što su bruto domaći proizvod, smrtnost, siromaštvo i slično. Subjektivna komponenta, s druge strane, predstavlja osobnu procjenu svijeta (Okulicz-Kozaryn, 2013).

Slika 1 Normativna, objektivna i subjektivna komponenta kvalitete života (prema Okulicz-Kozaryn, 2013)

Prilikom opisivanja procjena koje ljudi daju o svom životu potrebno je obratiti pažnju na moguće terminološke poteškoće. Kada se govori o kvaliteti života koriste se različiti sinonimi prilikom mjerenja osobne kvalitete života, kao subjektivna dobrobit, sreća, zadovoljstvo životom. Oni nemaju nužno isto značenje i ne odnose se na iste pojave.

3.2. Teorije kvalitete života

Definiranjem kvalitete života kao višedimenzionalnog konstrukta, istraživači su se usmjerili na pronalaženje najznačajnijih odrednica kvalitete života. Međutim, to nam još uvijek ne daje odgovor na pitanje kada i kako nastaje zadovoljstvo životom odnosno čime je određen osobni doživljaj kvalitete života. Iz toga su proizašle teorije koje pokušavaju dati odgovore na još uvijek nerazjašnjena pitanja vezana uz taj konstrukt. Brojni autori davali su prijedloge teorija kojima su nastojali objasniti subjektivnu kvalitetu života, ali do danas nema jedne opće prihvaćene teorije. Ovdje će biti prikazane glavne teorije u ovom području.

U svom preglednom radu o istraživanjima kvalitete života Diener (1984) navodi neke od teorija zadovoljstva životom. Kao jednu od najvažnijih navodi teoriju Michalosa koja se bazira na postojanju višestrukih nesrazmjera. Teorija višestrukih nesrazmjera govori kako pojedinci stalno uspoređuju ono što su postigli s onim što žele te uspoređuju vlastita postignuća s postignućima drugih ljudi. Zadovoljstvo, odnosno, nezadovoljstvo nastaje kao rezultat tih stalnih usporedbi. Razina očekivanog zadovoljstva direktno će motivirati pojedinca na akcije za postizanje i održavanje zadovoljstva. Ova teorija pretpostavlja da će na sve nesrazmjere, zadovoljstvo i akcije direktan utjecaj imati dob, spol, obrazovanje, kulturalna pripadnost, prihodi, samopoštovanje i socijalna potpora (Brajković i Vuletić, 2011).

Druga značajna teorija je Teorija krajnjih točaka. Ona polazi od pretpostavke da se zadovoljstvo postiže zadovoljavanjem osnovnih potreba ili ciljeva. Teorijski postulat ove teorije daje Wilson (Diener, 1984) – „ zadovoljavanje potreba dovodi do sreće (zadovoljstva), i obrnuto, konstantno nezadovoljavanje potreba dovodi do osjećaja nesreće“. Osnovni elementi teorije podsjećaju na Maslowljev teoriju zadovoljavanja potreba, prema kojoj je primarno potrebno zadovoljiti osnovne životne potrebe, a tek kada su one zadovoljene, mogu se početi zadovoljavati potrebe višeg reda (Brajković i Vuletić, 2011). Iako se ove dvije teorije sadržajno mogu povezati, postavlja se pitanje dovodi li uistinu zadovoljenje samo osnovnih potreba do zadovoljstva i sreće. Ukoliko netko želi postići nešto više, zadovoljenje

osnovnih potreba ne čini ga uistinu sretnim i zadovoljnim ukoliko izostane postizanje tog većeg cilja.

Teorija ugode i bola također govori o zadovoljenju potreba, pri čemu su ugoda i bol međusobno povezane. Diener (1984) navodi postavke Houstona koji tvrdi kako ljudi genetski imaju dispozicije da osjete zadovoljstvo nakon što su zadovoljili potrebu zasnovanu na deprivaciji. Dakle, smatra se da je najprije potrebno postojanje deprivacije, a kada se ta deprivacija poništi zadovoljenjem potrebe, dolazi do osjećaja sreće i zadovoljstva.

Iduća teorija je teorija aktiviteta. Ona polazi od pretpostavke da će osobe biti zadovoljnije ukoliko se uključe u neke zanimljive aktivnosti, odnosno ako se aktiviraju. S druge strane, teorija govori da pretjerano teške aktivnosti dovode do anksioznosti, a pretjerano lake do dosade. Ipak, ova teorija smatra da će uključivanje pojedinaca u neku aktivnost sama po sebi prije dovesti do sreće i zadovoljstva nego do dosezanja krajnjih ciljeva (Brajković i Vuletić, 2011).

Asocijacionističke teorije pak polaze od mogućnosti postojanja svojevrsne mreže pozitivnih asocijacija i naučene sposobnosti da se stalno reagira na pozitivne načine. Tako pojedinac razvija određene vrste atribucija koje se učvršćuju na osnovi događaja. Nedostatak ove teorije je u tome što se pretpostavlja da je nužno postojanje određenih asocijacionističkih mreža koje služe kao dispozicija sreći (Brajković i Vuletić, 2011). Penezić (2006) postavlja pitanje što se događa ako se ta mreža na neki način poremeti novopristiglim informacijama i samim time novim asocijacijama.

Autor teorija homeostaze subjektivne kvalitete života je već spominjani Robert A. Cummins. Uočivši da ljudi subjektivno zadovoljstvo životom uglavnom opisuju koristeći se pozitivnim dijelom skale raspona od nezadovoljan do zadovoljan, Cummins i sur. (2003) postavili su hipotezu da se kvaliteta života održava u svojevrsnoj homeostazi. Tako je pretpostavljeno djelovanje homeostatskog mehanizma analogno mehanizmu održavanja krvnog tlaka ili tjelesne temperature, koje se u normalnim okolnostima zadržavaju na optimalnoj razini za funkcioniranje organizma (Cummins, 2000a). Slično je i s kvalitetom života. Autor navodi da je u svakodnevnom životu subjektivna percepcija kvalitete života prilično stabilna te se u prosjeku procjenjuje kao ¾ maksimalne vrijednosti. Do narušavanja ravnoteže subjektivnog doživljaja dolazi ukoliko dođe do promjena u okolini ili nekoj od psiholoških varijabli pojedinca. U takvim situacijama ljudi imaju tendenciju pronaći ravnotežu i vratiti se u homeostazu. Rezultati provedenih istraživanja pokazuju da značajne promjene u životnim

uvjetima dovode samo do privremenih promjena u razini kvalitete života. S vremenom dolazi do povratka razine kvalitete života na početnu razinu, karakterističnu za pojedinca (Cummins, 2000a). Zadatak homeostatskog mehanizma bio bi održavati kvalitetu života unutar normativnih vrijednosti usprkos varijacijama vanjskih utjecaja. Ova teorija također pretpostavlja da je generalno pozitivni pogled na život neophodan za normalno funkcioniranje pojedinca. Značajni događaji, kao i teška stanja, mogu privremeno narušiti homeostazu, no u većini slučajeva se, kroz određeno vrijeme, samoprocjene vraćaju na prethodnu razinu (Brajković i Vuletić, 2011).

Empirijski dokaz homeostaze dobiva se meta analizom istraživanja iz područja subjektivne kvalitete života. U jednoj takvoj studiji kvalitete života autor je rezimirao rezultate istraživanja iz 47 zemalja. Rezultati meta analize pokazali su da većina ljudi procjenjuje osobnu kvalitetu života na nivou 60-80% od maksimuma (Cumminus, 1998). Kada dođe do odstupanja od optimalne vrijednosti, organizam ima tendenciju da pomoću obrambenih mehanizama kompenzira to odstupanje i vrati sustav u početne vrijednosti. Potencijalna odstupanja mogu prouzročiti iznimno negativne ili pozitivne događaje. Cummins (2003) navodi kako se navedeni fenomen događa zato što su ljudi evolucijski razvili mehanizme koji su dopuštali održavanje životnog zadovoljstva unutar razine koja je optimalna za preživljavanje populacije. Dobivene su individualne razlike koje s bile očekivane, a njihovu osnovu možemo naći u jedinstvenim ličnostima pojedinaca. Ovdje je važno napomenuti da se individualne razlike mogu naći u cjelokupnom rasponu od 0 do 100%, a ovise o trenutku mjerenja, okolnostima i stanju u kojem se pojedinac nalazi.

3.3. Modeli i pristupi konceptu kvalitete života

Teorijski pokušaji objašnjenja pojma subjektivne dobrobiti i zadovoljstva životom iznjedrili su različite modele. Najčešće spominjani su strukturalni model *„Top-down model“* (model „odozgo prema dole“; deduktivni model), „*Bottom-up model*“ (model „odozdo prema gore“; induktivni model) te *dinamički model ravnoteže*.

„*Top-down model*“, deduktivni je model što znači da zaključivanje kreće od općeg prema pojedinačnom, specifičnom. Feist (1995; prema Brajković i Vuletić, 2011) te Lence i sur. (1989; prema Brajković i Vuletić, 2011) navode kako ovaj model polazi od pretpostavke da ljudi imaju dispozicije za interpretiranje života kako na pozitivne, tako i na negativne načine. Te dispozicije utječu na percepciju vlastitog zadovoljstva na različitim životnim područjima. Dedukcija je u tome da se jedna opća procjena može razložiti na pojedinačne dijelove.

S druge strane, „*Top-up model*“ oslanja se na induktivno zaključivanje, odnosno, zaključivanje od pojedinačnog prema općem. Ovaj model smatra da se ukupan osjećaj zadovoljstva oblikuje kroz zbrajanje zadovoljstva u različitim životnim područjima (na primjer brak, posao, obitelj). Za razliku od „*Top-down modela*“, kod kojeg veću ulogu imaju subjektivni indikatori, ovdje dominiraju objektivne okolnosti. Smatra se da zadovoljstvo određenim domenama života može pridonijeti ukupnom zadovoljstvu, isto kao što ukupno zadovoljstvo životom ima značajnog utjecaja na procjene zadovoljstva u različitim domenama života (Brajković i Vuletić, 2011). Iz toga proizlazi da se prvo vrednuju domene života kao što su brak i posao i to na način da se uspoređuje životna realnost s različitim standardima uspjeha. Tek nakon toga oblikuje se prosječna procjena, pri čemu valja voditi računa o važnosti određenih domena i standarda za pojedinca (Brajković i Vuletić, 2011).

Headey i Wearin (1989) govore o modelu dinamičke ravnoteže. To je model koji se zasniva na utjecajima različitih dimenzija ličnosti na procjenu osobnog zadovoljstva, ali uključuje i određene objektivne pokazatelje kao i subjektivnu procjenu života u raznim područjima kao varijable koje utječu na opće zadovoljstvo. Model dinamičke ravnoteže upućuje i na to da, kada dođe do narušavanja ravnoteže pod utjecajem životnih događaja, dolazi do promjena stanja subjektivne dobrobiti. Dimenzije ličnosti trebalo bi promatrati kao osnovne prediktore zadovoljstva životom, ali ne smije se isključiti utjecaj različitih životnih događaja koji mogu utjecati na procjenu zadovoljstva neke osobe (Penezić, 2006).

Još je jedan model koji se spominje u domaćoj literaturi i služi kao konceptualni model u istraživanjima. Riječ je o socijalno-ekologijskom konceptualnom modelu (Karajić, 1992) koji je proizašao iz općeg ekološkog modela (Sprout i Sprout, 1965; Bubolz i sur., 1979; prema Karajić, 1992) i u kojem se kao jedinica ispitivanja promatra ljudski ekosistem[2]. Model sadrži tri komponente: ljudsko okruženje, cjelokupnu okolinu te interakcije. Jedinicu analize čini ljudsko okruženje u određenom vremenskom i prostornom segmentu. Cjelokupna okolina konceptualno je podijeljena na tri odvojene, ali međusobno povezane jedinice: prirodna okolina (definirana bio-geo-fizičkim komponentama), stvorena okolina (definirana čovjekovim utjecajem na mijenjanje prirodne okoline, kao i svim drugim proizvodima čovjekove intelektualne djelatnosti) te bihevioralnu okolinu (definiranu socijalizacijskim procesima i socijalno-psihološkim interakcijama) (Karajić, 1992). Dinamičku komponentu

[2] Pojam ekosistema prvi je upotrijebio A.G. Tansley 1935. godine, a detaljnije razradio R. Lindeman 1942. godine. Ekosistemi su vremenski i prostorno određene cjeline koje sadrže sve organizme koji u njemu postoje i fizičke uvjete klime i tla, kao i sve interakcije između organizma te organizama i fizičkih uvjeta (Roca, 1989; prema Karajić 1992).

modela predstavlja interakcija i ukazuje na međusobne odnose i utjecaje između pojedinih komponenti sustava. Kvaliteta života u okviru socijalno-ekologijskog konceptualnog modela definira se dvama stajalištima. Prvo se odnosi na čovjekovo stajalište gdje kvaliteta života predstavlja „stupanj zadovoljstva ili ispunjenje bazičnih prirodnih, bioloških, ekonomskih i socijalnih potreba“ (Bubolz i sur., 1980). Drugo stajalište se odnosi na okolinu i govori da kvaliteta života ovisi o kapacitetima okoline i njezinom mogućnošću osiguravanja resursa za zadovoljenje čovjekovih potreba. Shodno svemu tome, vidljivo je da okolina i socijalni kontekst u kojima pojedinac obitava mogu bitno utjecati na njegovu percepciju kvalitete života te mogu značajno pridonijeti kako osjećaju zadovoljstva, tako i osjećaju ne zadovoljstva životom.

Iz do sada navedenog, možemo zaključiti da je pojam kvalitete života, prije svega, usmjeren na procjenu stupnja važnosti i ostvarivanja osnovnih potreba i komponenta života koje se ne mogu kvantitativno izmjeriti. Shodno tome, javlja se potreba za poznavanjem subjektivne procjene važnosti i ostvarivanja pojedinih dimenzija kvalitete života. Osnova za ovakav pristup su tri teorijske premise. Prva se odnosi na činjenicu da pojedinci ne pridaju jednaku važnost različitim područjima života te se može očekivati da se onim područjima koja se smatraju važnijima daje određena prednost; druga govori o individualnom doživljaju zadovoljstva kvalitetom života – što je veća sukladnost između važnosti koji pojedinac pridaje pojedinoj komponenti i stupnja realizacije te komponente, kvaliteta života je veća; i treća, doživljaj kvalitete života neposredno je povezan s vlastitom mogućnošću kompenzacije nedostataka i korištenja postojećih prednosti (Krizmanić i Kolesarić, 1989).

Pored brojnih teorija i modela, razvila su se i dva pristupa konceptualizacije kvalitete života: skandinavski (koji je više usmjeren na objektivne indikatore) te američki pristup (koji je usmjereniji na subjektivne indikatore kvalitete života). Drenowski (1974; prema Rapley, 2003) te Erikson i Uusitalo (1987; prema Rapley, 2003), kao skandinavski autori, usmjereni su na koncept „*dobrog društva*“ i društvene dobrobiti kao pokazatelja kvalitete života. Na kvalitetu života gleda se kroz mogućnosti pristupanja različitim izvorima kojima ljudi mogu kontrolirati osobnu razinu življenja i njome upravljati. Izvore u ovom pristupu predstavljaju novac, vlasništva, znanja, psihološke i tjelesne energije, društveni odnosi i sigurnost (Erikson i Uusitalo, 1987; prema Rapley, 2003). Američki pristup kvaliteti života prvenstveno je usmjeren na subjektivne indikatore, a najvažnijim indikatorima subjektivne dobrobiti smatraju se sreća i zadovoljstvo (Lučev i Tadinac, 2008). Osim zadovoljstva životom općenito i stupnja

sreće u cjelini, ispituje se i zadovoljstvo pojedinim aspektima života. Tako se zadovoljstvo i sreća mogu promatrati za svaku domenu zasebno ili povezani sa ukupnim životom.

3.4. Mjerenje kvalitete života

U prvoj polovici prošlog stoljeća kao pokazatelji kvalitete života uzimali su se različiti indikatori materijalne dobrobiti. Iz toga je proizlazio zaključak da što je materijalna razina života u nekoj zemlji bila viša, to je život stanovnika te zemlje smatran boljim, kvalitetnijim. U istraživanjima koja su se provodila 50-ih i 60-ih godina prošlog stoljeća, u želji da se sazna kakva je kvaliteta života, ekonomist bi postavljao pitanje: „Kolika su primanja obitelji?“ ili „Jeste li zaposleni?“ (Martinis, 2005). Odgovaranjem na postavljena pitanja dobivali su se odgovori koji su ukazivali na objektivne pokazatelje kvalitete života.

Početkom 90-ih godina prošlog stoljeća u svim znanostima u pitanje se počela dovoditi nekoliko stoljeća stara paradigma napretka shvaćena kao rast (Kirn, 1991; prema Orešković, 1994). Kako navodi Orešković (1994), na socijalnom planu ta se promjena očitovala kroz nastajanje „*pokreta socijalnih indikatora*“ te dovela do široke primjene koncepta kako u društvenim znanostima tako i u drugim područjima javnog života.

U to vrijeme različite su marginalizirane, alternativne, duhovne i zdravstvene socijalne skupine počele zagovarati ideju o kvaliteti života.

Istraživanja su se najprije provodila na kronično oboljelim bolesnicima. Međutim, mjerenja su varirala, kako na teorijskoj tako i na metodološkoj osnovi. Zbog toga je Lawton (1987; prema Orešković, 1994) naglašavao važnost jačanja definicije kvalitete života u konceptualnom i empirijskom smislu. Ispitivanje kvalitete života sa sociološkog stajališta može se podijeliti u dvije skupine. Prvu skupinu, onu poznatiju, čine pristupi koji kvalitetu života ispituju samo kod bolesnih osoba. Takva istraživanja se bave utjecajem bolesti na kvalitetu života osobe, a Orešković (1987) smatra da su posljedica utjecaja sustava vrijednosti na kojem je nastala zapadna medicina, a prema kojem se bolest nalazi u središtu medicinskog interesa. Tek se početkom 90-ih godina počinju razvijati pristupi mjerenju kvalitete života kod „zdravih ljudi“. Važan utjecaj na razvoj takve vrste istraživanja imala je konferencija u Alma Ati, održana 1978. godine, kada je ideja o kvaliteti života privi puta dobila značajnije mjesto u dokumentima Svjetske zdravstvene organizacije (WHO, 1993).

Generalno gledajući, možemo uočiti dva pristupa u mjerenju kvalitete života. Prvi podrazumijeva mjerenje kvalitete života u cjelini i naziva se jednodimenzionalnim pristupom

jer se kvaliteta života promatra kao jedinstvena cjelina (jedan entitet). Drugi pristup je multidimenzionalan te se kvaliteta života promatra kao cjelina sastavljena od više domena. Unatoč izostanku univerzalne definicije kvalitete života, istraživači se slažu oko postojanja dva osnovna aspekta koncepta – subjektivnost i multidimenzionalnost (Vuletić i Misajon, 2011).

Objektivne okolnosti čine relativno trajni uvjeti koji određuju moćnost zadovoljenja osnovnih potreba kao i sadašnji događaji koji su značajni za ispunjenje ciljeva pojedinca. Vuletić i Misajon (2011) smatraju da emocionalne reakcije, prema svojoj definiciji, ovise o trajnim dimenzijama ličnosti kao što su ekstraverzija, neuroticizam i pshoticizam. Iako svi navedeni faktori jesu relativno stabilne determinante kvalitete života, značajni životni događaji mogu imati snažan utjecaj na opću kvalitetu života. Glavni problem s objektivnim pristupom smatra se povezanost objektivnih i subjektivnih kriterija. Objektivni pristup u mjerenju kvalitete života polazi od pretpostavke da su zdravlje, fizička okolina, prihodi i drugi slični indikatori mjerljivi i opažljivi te da postoji standard za procjene tih varijabli (Lui, 1974). Takvi pokazatelji, naime, mogu navesti na pogrešan put zbog kulturoloških specifičnosti.

Brojni autori ističu individualnu prirodu kvalitete života (O'Boyle, 1994). Shodno tome, kvaliteta života se održava u razlici želja i očekivanja pojedinca te njegovog stvarnog iskustva (Vuletić i Misajon, 2011). To znači da će kvaliteta života nekog pojedinca ovisiti i osobnom iskustvu iz prošlosti, sadašnjem životnom stilu, nadama i ambicijama za budućnost. Nadalje, specifična područja koja će pojedinac smatrati važnima pod utjecajem su sociokulturalnog okruženja u kojem pojedinac obitava. Pristupi mjerenju često se razlikuju, ovisno o ciljevima, vrijednostima i aspiracijama samog istraživača. Olweny (1992) se bavio istraživanjem kvalitete života u tranzicijskim zemljama i dao je definiciju kvalitete života koju shvaća kao osobno vrednovanje stvarnog stila života nasuprot osobnog životnog stila i u svakom trenutku održava funkcioniranje pojedinca unutar za njega jedinstvenog miljea. Bowling (1995) smatra kako bi se u procjenjivanju kvalitete života sudioniku trebala dati mogućnost da identificira područja koja su njemu važna, te da iskaže u kojoj mjeri svako od navedenih područja sudjeluje u sveukupnoj kvaliteti života.

Različiti autori navode različita područja kojima pojedinci pridaju veći značaj, ali meta analize istraživanja subjektivne kvalitete života pokazale su da postoje određena područja koja se izdvajaju kao univerzalna i koja se pojavljuju kao rezultati u većem broju takvih istraživanja. Na osnovi analize brojnih studija i definicija kvalitete života, Cummins (1996)

izdvaja sedam osnovnih područja: 1. zdravlje, 2. emotivna dobrobit, 3. materijalno blagostanje, 4. bliski odnosi s drugima, 5. produktivnost, 6. društvena zajednica i 7. sigurnost.

Kako je već ranije navedeno, kvaliteta života ušla je u različite znanstvene discipline koje ju definiraju prema svojim potrebama i prioritetima. Tako ekonomisti procjenjuju kvalitetu života na temelju ekonomskog standarda, ekolozi na temelju očuvanosti prirodne sredine, sociolozi se bave društvenim odnosima između različitih grupa, dok zdravstveni djelatnici i psiholozi polaze od stajališta pojedinca te kvalitetu života često dovode u vezu sa zdravljem. Sa stajališta kriminologije, kvalitetu života mogli bi definirati kao subjektivno doživljavanje vlastitog života koji kao element procjene uzima u obzir rizik od viktimizacije i činjenje kažnjivih ponašanja.

Koncept kvalitete života povezane sa zdravljem mjeri se brojnim instrumentima koji se mogu podijeliti u tri skupine. Prvu skupinu čine opći upitnici kojima se zahvaća veći broj područja kvalitete života te su višedimenzionalni. Takva vrsta upitnika ima najširu primjenu te se koristi kod različitih bolesti, ali i kod zdravih ljudi gdje se ispituju demografske i međukulturalne razlike u kvaliteti života (Martinis, 2005). Primjeri takvih instrumenata su *Profil učinka bolesti* (*Sickness Impact Profile*; Bergner, Bobbit, Carter i Gilson, 1981; prema Martins, 2005) i *Upitnik kvalitete života Svjetske zdravstvene organizacije* (*The World Health Organization Quality of Life Instrument*, The World Health Organization Quality of Life Group, 1996). Dugu skupinu instrumenata sačinjavaju oni koji su vezani uz točno određene bolesti. U trećoj skupini su instrumenti koji mjere pojedinačne domene kvalitete života, kao što su psihičko funkcioniranje ili tjelesno zdravlje (Martins, 2005).

Mercer City Ranking izračunava indeks kvalitete života prema 39 faktora, podijeljenih u 10 kategorija. Cilj Mercerovog istraživanja jest pružanje objektivne, dosljedne i sveobuhvatne procjene razlika u kvaliteti života u bilo koja dva grada. Rezultate istraživanja koriste vlade i velike tvrtke širom svijeta kako bi odredili prikladne kvote koje odražavaju razlike u kvaliteti života za osobe koje su otišle u inozemstvo. Ispituje važnost svakog od 39 problema, grupiranih u slijedeće kategorije:

- Političko i društveno okruženje (politička stabilnost, kriminalitet, dosljednost zakonodavstva i sl.)
- Ekonomska okolina (bankarske usluge, devizni propisi i dr.)
- Socio-kulturno okruženje (cenzura, ograničenja osobne slobode i dr.)

- Medicinska i zdravstvena razmatranja (medicinski materijal i usluge, zarazne bolesti, zbrinjavanje otpada i dr.)
- Škole i obrazovanje
- Javne usluge i prijevoz (struja, voda, plin, javni prijevoz i dr.)
- Rekreacija / slobodno vrijeme (restorani, kazališta, kina, sport i dr.)
- Potrošački resursi (dostupnost predmeta za dnevnu potrošnju / hrana, namještaj, automobila i dr.)
- Stanovanje (usluge održavanja, kućanski aparati, stanovanje i dr.)
- Prirodni okoliš (klima, prirodne katastrofe i dr.) (Mercer, 2010)

Mercerova izvješća o kvaliteti života imaju za cilj nadvladati nedostatke tradicionalnih „usporedbi s teškoćama“, koje često gledaju iz nacionalne perspektive i rijetko uzimaju u obzir pozitivne značajke gradova koji se uspoređuju. Faktori ocjenjivanja održavaju kriterije koje međunarodni rukovoditelji smatraju standardima po kojima valja uspoređivati gradove. Da bi kriteriji, ali i samo izvješće bilo valjano, svaki čimbenik mora biti neutralno i objektivno sagledan, kvantificiran, usporediv i relevantan za sve iseljenike, bez obzira na starost ili zaposlenje iseljenika. Stoga, Mercerov pristup uspoređuje čimbenike koji su relevantni za sve, izbjegavajući nacionalne i kulturalne razlike (Mercer, 2010).

Rangiranje europskih gradova naglašava razliku u životnim uvjetima između Istočne i Zapadne Europe, iako se s godinama jaz smanjuje. Na području Zapadne Europe smještena su čak sedam gradova koji se nalaze u top 10 gradova prema Mercerevoj ljestvici 2017. godine, a Beč je proglašen gradom s najvišom kvalitetom života u svijetu.

Gradovi poput Berlina, Dublina, Lisabona, Madrida i Pariza kotiraju visoko na Mercerevoj ljestvici, dok situacija nije ista kada se ljude pita o osobnoj percepciji kvalitete života. S druge strane, Zagrepčani su vrlo zadovoljni kvalitetom života, dok su prema Mercerevoj ljestvici rangirani znatno niže (Okulicz-Kozaryn, 2013).

3.5. Istraživanja kvalitete života u Hrvatskoj

Rezultati istraživanja, koje je 2013. godine proveo Okulicz-Kozaryn, pri čemu je u tri vremenske točke (2004., 2006. i 2009. godine) ispitivao subjektivno zadovoljstvo građana diljem svijeta putem *Urban Audit Perceptions Survey-a* (UAPS), pokazali su da na zadovoljstvo građana u nekom gradu najviše utječu povjerenje, sigurnost, zelene površine i uređenost ulica. Dobiveni rezultati korelirali su sa Mercerevim indeksom.

Martinis (2005) je provela istraživanje s ciljem ispitivanja postojanja razlika u percepciji kvalitete života u funkciji dobi. U istraživanju je sudjelovalo 878 ispitanika u dobi od 16 do 97 godina (M=40,42) s područja grada Zagreba. Rezultati su pokazali da je zadovoljstvo okolinom u prosjeku niže u odnosu na ostale domene i na život u cjelini, dok je zadovoljstvo tjelesnim zdravljem kotiralo najviše. Isto tako, došla je do zaključka da srednje vrijednosti kvalitete života pokazuju trend opadanje s dobi u svim domenama kao u ukupnom zadovoljstvu životom. Tako su osobe mlađe od 39 godina najzadovoljnije životom, a najnezadovoljniji oni u skupini starijih od 60 godina.

U istraživanju kvalitete života građana Hrvatske koje je 2006. godine provedeno u okviru Programa Ujedinjenih naroda za razvoj, ispitano je 8400 sudionika starijih od 18 godina, oko 400 iz svake županije. Prosječna procjena zadovoljstva životom na skali od 1 do 10 bila je 6,6. Raspon rezultata po županijama kretao se od 5,6 u Bjelovarsko-bilogorskoj, do 7,2 u Splitsko-dalmatinskoj županiji (Hromatko i Japec, 2007).

Lučev i Tadinac (2008) u svom su istraživanju utvrdili da su razine zadovoljstva koje su ispitivali uglavnom više od onih dobivenih u drugim istraživanjima (Krizmanić, Kolesarić i Janig, 1994; Vuletić, 2004, Martins, 2005; Hromatko i Japec, 2007). Sukladno tome, zaključuju kako se zadovoljstvo životom kod hrvatskog stanovništva povećava. U prilog tome govore i rezultati Eurobarometra (2017) koji pokazuju da dolazi do porasta zadovoljnih građana Republike Hrvatske. Spomenuti porast može se objasniti poboljšanjem uvjeta života i mogućnosti općenito, ali autori navode kako postoji mogućnost utjecaja karakteristika ispitanika te napominju da je samim time generalizacija rezultata ograničena.

U istraživanju Vuletić i Ivanković (2011) sudjelovalo je 315 sudionika u dobi između 17 i 87 godina (M= 35,44) s područja Zagreba, Splita i Šibenika, a između ostalog cilj je bio izdvojiti koje domene ispitanici navode kao ključne za procjenu kvalitete života. Imenovano je ukupno 61 područje značajno za kvalitetu života, koji se pojavljuju u različitim kombinacijama od po pet osobno izabranih područja. Uočeno je da ispitanici različite dobi izdvajaju različita prioritetna područja. Tako su najmlađi ispitanici najčešće navodili ljubav (13,9%), obitelj (12,7%), zdravlje (12.2%) i posao (11,9%). Onima u dobi od 30 do 59 godina prioriteti su zdravlje (16,6%), obitelj (14,8%), financijsko i materijalno stanje (12%) te posao (11,6%). Ispitanici treće životne dobi kao odrednice osobne kvalitete života izdvojili su zdravlje (18,9%), obitelj (14,4%), financijsko i materijalno stanje (10,6%) i društveni život (7,2%). Većina ispitanika navodi odnos s drugima kao jednu od pet dominantnih domena koje određuju osobnu percepciju kvalitete života. Isto tako, ističu važnost socijalne okoline i

vlastitog funkcioniranja u socijalnim ulogama. Što se tiče spolnih razlika, utvrđeno je da su muški ispitanici vlastitu kvalitetu života procijenili nešto višom, ali ne i statistički značajnom.

4. PRIKAZ PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA

4.1. Ciljevi istraživanja

Temeljni cilj istraživanja je ispitivanje osjećaja sigurnosti i kvalitete života građana Čakovca.

Definirana su dva specifična cilja. Prvi se odnosi na percepciju sigurnosti u Čakovcu, analizu prisutnosti problema, potrebe za provedbom preventivnih aktivnosti, identifikaciju ključnih aktera za kvalitetu života i sigurnost građana Čakovca. Drugi specifični cilj se odnosi na utvrđivanje postojanja razlika između tri subuzorka ispitanika: građana Čakovca, nositelja lokalne vlasti u Čakovcu (gradonačelnik, zamjenici gradonačelnika i gradski vijećnici) i policijskih službenika Policijske postaje Čakovec. Zbog niskog odaziva, nositelji lokalne vlasti nisu uključeni u analizu pa se drugi cilj odnosi na utvrđivanje razlika u analiziranim obilježjima između građana i policijskih službenika.

4.2. Istraživačka pitanja

1. Kako sudionici istraživanja percipiraju sigurnost u Čakovcu?
2. Postoji li razlika u percepciji količine kriminaliteta, količini remećenja javnog reda i rizika viktimizacije na području Čakovca između građana i policijskih službenika?
3. Postoji li razlika u percepciji prisutnosti problema koji utječu na kvalitetu života između građana i policijskih službenika?
4. Postoji li razlika u percepciji potrebe za provedbom preventivnih strategija između građana i policijskih službenika?
5. Postoji li razlika u percepciji odgovornosti za sigurnost i kvalitetu života građana Čakovca između građana i policijskih službenika?

5.3. Hipoteze

Za potrebe drugog cilja formulirane su sljedeće nul-hipoteze:

H1: Ne postoji statistički značajna razlika u percepciji sigurnosti (količine kriminaliteta, količine remećenja javnog reda i rizika viktimizacije na području Čakovca) između građana i policijskih službenika Policijske postaje u Čakovcu.

H2: Postoji statistički značajna razlika u percepciji sigurnosti kretanja Čakovcem između građana i policijskih službenika Policijske postaje Čakovec. Pretpostavlja se da se građani

osjećaju nesigurnije od policijskih službenika. Razlog ovakve pretpostavke je taj što policijski službenici imaju uvid u stvarno stanje i kretanje činjenja prekršaja i kaznenih djela, dok građani informacije dobivaju najčešće iz medija i kroz razgovor sa sugrađanima te samim time nisu u potpunosti upućeni u stvarno stanje. Mediji često senzacionalistički izvještavaju o kriminalitetu, a takvim načinom pridonose razvijanju straha od kriminaliteta (Doležal, 2009).

H3: Ne postoji značajna razlika u percepciji prisutnosti problema koji utječu na kvalitetu života između građana i policijskih službenika Policijske postaje u Čakovcu.

H4: Ne postoji značajna razlika u percepciji potrebe za provedbom preventivnih strategija između građana i policijskih službenika Policijske postaje u Čakovcu.

H5: Ne postoji značajna razlika u percepciji odgovornosti za sigurnost i kvalitetu života građana Čakovca između građana i policijskih službenika Policijske postaje u Čakovcu.

5.4. Uzorak ispitanika

U istraživanju su inicijalno sudjelovale tri skupine ispitanika:

1. građani Čakovca,
2. policijski službenici Policijske postaje Čakovec i
3. nositelji lokalne vlasti u Čakovcu, odnosno gradonačelnik, zamjenici gradonačelnika i gradski vijećnici.

U istraživanju je sudjelovalo 277 ispitanika koji su odgovorili na sva pitanja iz ankete. Od toga je bilo 236 građana (85,2%), što je prema popisu stanovništva iz 2011. godine (27.104 stanovnika na području grada Čakovca) 1% stanovništva. Od 63 zaposlena policijska službenika u Policijskoj postaji Čakovec, njih 34 sudjelovalo je u istraživanju (12,3% ispitanika) što je 54% od ukupno zaposlenih. Svega 7 od ukupno 21 gradskog vijećnika je sudjelovalo u istraživanju što čini 2,5% ukupnog uzorka, odnosno trećina od ukupnog broja vijećnika. Zbog niskog odaziva, odnosno niskih frekvencija u ukupnom uzorku, subuzorak gradskih vijećnika nije uključen u analizu pa ukupan uzorak čine građani i policijski službenici (N=270).

Raspon dobi ukupnog uzorka kreće se od 17 do 69 godina, dok je prosječna dob ispitanika 33 godine. Provedenim t-testom za nezavisne uzorke utvrđeno je da ne postoji statistički značajna razlika u prosječnoj dobi ispitanih građana i policijskih službenika. Prosječna dob ispitanih građana je 33 godine, dok je kod policijskih službenika ona 35 godina.

U istraživanju je sudjelovalo 29% muškaraca i 43% žena, dok se 28% ispitanih, iz subuzorka građana, nije izjasnilo po pitanju spola. Postoje statistički značajne spolne razlike u analiziranim subuzorcima na način da su muškarci zastupljeniji u uzorku policijskih službenika (82%), dok su u subuzorku građana zastupljenije žene (46%) od muškaraca (22%).

Podaci o obrazovnoj razini ukazuju na to kako najveći broj ispitanika ima završeni diplomski studiji (30%), potom poslijediplomski studij (15%), završeno srednjoškolsko obrazovanje (8%) te preddiplomski studij (3%). Ovakvi rezultati su neočekivani, ali u obzir treba uzeti da se 44% ispitanika iz subuzorka građana nije izjasnilo vezano uz obrazovni status. Postoji statistički značajna razlika po promatranim subuzorcima na način da je završeno srednjoškolsko obrazovanje zastupljeno samo kod ispitanih policijskih službenika (62%), dok se u uzorku građana nitko nije naveo srednjoškolsko obrazovanje kao razinu obrazovanja. Fakultetsko obrazovanje zastupljenije je kod građana – 32% završilo je diplomski studij, dok je njih 17% završilo poslijediplomski studij. U subuzorku policijskih službenika 18% ih je završilo diplomski studij, dok je jedan ispitanik (3%) završio poslijediplomski studij.

5.5. Instrument

Za potrebe istraživanja koristili su se anketni listovi koji su kreirani za potrebe istraživanja sigurnosti i kvalitete života u Zaprešiću u sklopu diplomskog rada „Urbana sigurnost“ (Hruškar, 2014). Upitnik za građane (Prilog br. 1.) sastojao se od 25 pitanja kojima su ispitivana sljedeća područja: procjena rizika, osjećaj sigurnosti, iskustvo viktimizacije, procjena prisutnosti problema, procjena aktivnosti u lokalnoj zajednici, procjena odgovornosti dionika, procjena postupanja policije u gradu Čakovcu, iskustvo kontakta s policijskim službenicima Policijske postaje Čakovec, informiranost o radu Policijske postaje Čakovec, izvori informacija, prijedlozi za unapređenje sigurnosti i kvalitete života u Čakovcu te sociodemografski podaci, koji su, između ostalog, uključivali informacije o spolu, dobi, razini obrazovanja.

Upitnik za policijske službenike (Prilog br. 2) sastojao se od 15 pitanja kojima su ispitana područja: procjene rizika, procjene prisutnosti problema, procjene aktivnosti u lokalnoj zajednici, procjene odgovornosti dionika, upoznatosti s radom Vijeća za prevenciju grada Čakovca, procjene trenutne situacije po pitanju upravljanja sigurnošću u gradu Čakovcu te sociodemografski podaci.

5.6. Uzorak varijabli

Za potrebe ovog diplomskog rada obrađivao se dio ispitanih varijabli koje se odnose na percepciju sigurnosti, percepciju problema, percepciju mjera za poboljšanje kvalitete života, percepciju odgovornosti za sigurnost i percepciju odgovornosti za kvalitetu života.

Percepcija sigurnosti istraživala se kroz tri pitanja:

1. Procjena sigurnosti u Čakovcu (količina kriminaliteta, remećenja javnog reda i rizik od viktimizacije)
2. Usporedba sigurnosti u Čakovcu s ostatkom Hrvatske
3. Strah od kriminaliteta (klasična varijabla osjećaja sigurnosti noću i dodana varijabla osjećaja sigurnosti danju)

U prva dva pitanja od ispitanika se tražilo da na skali od 1 do 3, pri čemu 1 znači mala, 2 prosječna, a 3 velika, procijene kolika je količina kriminaliteta, količina remećenja javnog reda i količina rizika da budete žrtvom kažnjivog djela u gradu Čakovcu. U trećem pitanju ispitanici su na skali od 1 („potpuno nesigurno“) do 5 („potpuno sigurno“) odgovarali koliko se sigurno osjećaju kada se Čakovcem kreću po danu i po noći.

Percepcija problema ispitivala se pitanjem „U slijedećoj tablici su navedeni problemi koji mogu utjecati na kvalitetu života u gradu. Na skali od 1 do 5 ocijenite za svaku stavku u kojoj mjeri navedena stavka čini problem u Čakovcu, pri čemu 1 označava “uopće nije problem”, a 5 “ključan problem“.“. U tablici je bilo navedeno 26 čestica: zagađenje okoliša; očuvanje prirodnih resursa; buka tijekom noći; pogrešno i nepropisno parkiranje i zaustavljanje vozila; zlouporaba alkohola odraslih osoba; zlouporaba alkohola među mladima; oštećivanje privatne imovine i javnih dobara; nasilje prema ljudima; zloupotreba droga odraslih osoba; zlouporaba alkohola među mladima; nezaposlenost; prljavština i meće na ulicama i zelenim površinama; trgovanje ljudima; pristupačnost javnih institucija osobama s invaliditetom u Čakovcu; trgovanje drogom; izgredi maloljetnika; imovinski delikti; prevencija i mogućnost brze reakcije u slučaju kriznih situacija; transport; briga i zaštita za ranjive skupine stanovništva; uređenost i sigurnost javnih parkova i dječjih igrališta u Čakovcu; ponuda sportskih, kreativnih i kulturnih sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena građana Čakovca; razrušene i napuštene zgrade; nacionalistički ispadi, ispadi zbog vjerske pripadnosti, spolne orijentacije i slično; mogućnost kvalitetnog obrazovanje u Čakovcu te korupcija unutar gradskih institucija.

Percepcija mjera za poboljšanje kvalitete života ispitivala se pitanjem „U slijedećoj tablici se nalaze neke od aktivnosti koje utječu na kvalitetu života u gradu. Molim Vas da ocijenite za svaku stavku od 1 do 5 koliko bi njena provedba poboljšala kvalitetu života u Čakovcu, pri čemu 1 označava "u potpunosti je beskorisna", a 5 "potrebno ju je čim prije primijeniti"." Pitanje se sastojalo od sljedećih 17 čestica: dosljedna provedba zakona; povećanje programa prevencije neprihvatljivog ponašanja za mlade; izgradnja kvalitetnih prometnica kroz Čakovec; izgradnja ustanova za osobe kojima je potrebna tuđa briga i skrb; upotreba nadzornih kamera na javnim mjestima; ulaganje u mogućnosti zaposlenja; smanjivanje prilika za počinjenje kriminalnih aktivnosti; ulaganje u mogućnosti kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu; veći napori u području prevencije kriminaliteta; briga za ranjive skupine građana; veće angažiranje građana u području osobne sigurnosti; promicanje prava manjinskih skupina; jačanje demokratskog pristupa sigurnosnim strategijama; povećanje sportskih sadržaja u Čakovcu; češće i strože kažnjavanje za nepropisno parkiranje i prometne prekršaje; povećanje kulturnih sadržaja u Čakovcu te uspostava bolje komunikacije i suradnje između građana, policije i lokalne uprave.

Percepcija odgovornosti za sigurnost ispitana je pitanjem „Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je, po Vašem mišljenju, svaki od navedenih aktera odgovoran za sigurnost građana u Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće nije odgovoran", a 5 "njegova odgovornost je ključna"." Akteri koje su ispitanici rangirali bili su: policija; građani; Gradsko vijeće grada Čakovca; Županijsko vijeće i župan Međimurske županije; država; tijela Europske unije te nevladine organizacije.

Na sličan način ispitana je i percepcija odgovornosti za kvalitetu života. Pitanje je glasilo „Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je svaki od navedenih aktera odgovoran za građana u Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće nije odgovoran", a 5 "njegova odgovornost je ključna". Akteri su bili isti kao i u prethodnom pitanju (policija; građani; Gradsko vijeće grada Čakovca; Županijsko vijeće i župan Međimurske županije; država; tijela Europske unije te nevladine organizacije).

5.7. Način provođenja istraživanja

Nakon izrade upitnika tražena je suglasnost Etičkog povjerenstva Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta za provedbu istraživanja te suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske za provedbu istraživanja sa službenicima Policijske postaje Čakovec. Istraživanje je provedeno u veljači 2017. godine, a provodilo se na dva načina:

1. online anketa za građane i
2. „papir-olovka“ anketa za policijske službenike.

Online anketa za građane bila je postavljena u aplikaciji *Limesurvey* te je bila dostupna od 30. siječnja do kraja svibnja 2017. godine na linku http://limesurvey.srce.hr/94818/lang-hr . Poziv za sudjelovanje je oglašen putem društvene mreže Facebook te su bile poslane zamolbe za objavu ankete na mailove lokalnih medija i udruga (Međimurske novine, Međimurje, eMeđimurje, Udruga Zora).

Anketiranje policijskih službenika provedeno je u razdoblju od 13. do 20. ožujka 2017. godine.

5.8. Način obrade podataka

Po dovršenom anketiranju, objedinjena je baza podataka. Za potrebe ostvarivanja ciljeva rada, koriste se deskriptivna analiza i t-test za nezavisne uzorke.

6. REZULTATI

6.1. Percepcija sigurnosti

Kako bi se ispitala procjena stanja sigurnosti, ispitanike se tražilo da procijene količinu kriminaliteta, količinu remećenja javnog reda te rizika da postanu žrtve kaznenog djela te da ih usporede s prosjekom Republike Hrvatske. Ispitanici su, na navedene čestice, imali mogućnost odgovoriti jednim od tri ponuđena odgovora: mala, prosječna i velika.

Na pitanje koje se odnosilo na općenitu procjenu sigurnosti u Čakovcu (Tablica 1), većina ispitanika odgovorila je s odgovorom prosječna dok su odgovori mala i velika slične zastupljenosti. Kod čestice količina kriminaliteta većina ispitanika (52,5%) smatra da je u Čakovcu količina kriminaliteta prosječne zastupljenosti, ali čak 21,8% ispitanih je mišljenja da je količina kriminaliteta velike zastupljenosti. Što se tiče količine remećenja javnog reda 58,6% ispitanika smatra da je u granicama prosjeka, a visokom i niskom ju procjenjuje sličan broj ispitanika. Većina ispitanika (44,1%) smatra da je rizik od viktimizacija malen, prosječnim ga smatra 43,3% ispitanika, a velikim 12,6% ispitanih.

Tablica 1 Procjena sigurnosti u Čakovcu

	N	%			M	SD
Općenito govoreći, ocijenili biste da je u Čakovcu ...		mala	prosječna	velika		
količina kriminaliteta	261	25,7	52,5	21,8	1,96	,690
količina remećenja javnog reda	261	21,1	58,6	20,3	1,99	,644
količina rizika da budete žrtvom kažnjivog djela	261	44,1	43,3	12,6	1,69	,686

T-testom za nezavisne uzorke (Tablica 2) analizirane su razlike u percepciji sigurnosti između građana i policijskih službenika. Rezultati provedenog testa ukazuju da ne postoji statistički značajna razlika između građana i policijskih službenika u percepciji količine kriminaliteta, remećenja javnog reda i rizika viktimizacije u Čakovcu.

Tablica 2 Razlike u procjeni sigurnosti

	građani		policija		t-test
	M	SD	M	SD	
količina kriminaliteta	1,94	,689	2,12	,686	t= -1,417 p>,05
količina remećenja javnog reda	1,99	,662	2,03	,521	t=-,359 p>,05
količina rizika da budete žrtvom kažnjivog djela	1,68	,695	1,71	,629	t=-,183 p>,05

U drugom pitanju koje se odnosilo na percepciju sigurnosti cilj je bio ispitati percepciju u iste tri čestice u usporedbi s ostatkom Hrvatske. Rezultati su prikazani u Tablici 3. Kao i u prethodnom pitanju, većina ispitanika smatra da je količina kriminaliteta u Čakovcu u usporedbi s Republikom Hrvatskom prosječna, kao i količina remećenja javnog reda (58,1), dok većina ispitanih (45,85%) smatra da je rizik od viktimizacije u Čakovcu manji od prosjeka za Republiku Hrvatsku.

Tablica 3 Procjena sigurnosti u Čakovcu u usporedbi s Republikom Hrvatskom

	N	%			M	SD
U usporedbi sa čitavom RH, ocijenili biste da je u Čakovcu ...		mala	prosječna	velika		
količina kriminaliteta	260	35,4	44,6	20,0	1,85	,730
količina remećenja javnog reda	260	30,4	58,1	11,5	1,81	,621
količina rizika da budete žrtvom	260	45,8	42,7	11,5	1,66	,677

kažnjivog djela						

Rezultati t-testa za nezavisne uzorke (Tablica 4) pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika u percepciji sigurnosti Čakovca u usporedbi s čitavom Hrvatskom između dvije skupine sudionika ispitivanja.

Tablica 4 Razlike u procjeni sigurnosti u usporedbi s Republikom Hrvatskom

	građani		policija		t-test
	M	SD	M	SD	
količina kriminaliteta	1,81	,725	2,06	,736	t= -1,831 p>,05
količina remećenja javnog reda	1,81	,621	1,82	,626	t=-,121 p>,05
količina rizika da budete žrtvom kažnjivog djela	1,65	,683	1,68	,638	t=-,173 p>,05

Treće pitanje ispitivalo je koliko se ispitanici osjećaju sigurno kada se Čakovcem kreću danju, a koliko noću. Iz rezultata prikazanih u Tablici 5 vidljivo je da se većina ispitanika (51,7%) osjeća u potpunosti sigurno kada se Čakovcem kreće danju, no isti osjećaj kada šeću noći ima samo 14,6% ispitanika. Najveći dio anketiranih (31,8%) noću se osjeća donekle sigurno, dok se 11,1% osjeća potpuno nesigurno, što je kod kretanja danju slučaj kod svega 3,1% ispitanika.

Usporedba srednjih vrijednosti analiziranih čestica ukazuje na veću sigurnost danju, što je i logičan rezultat.

Tablica 5 Koliko se sigurno osjećate kada se krećete Čakovcem

	N	%					M	SD
		Potpuno nesigurno	Donekle nesigurno	Niti sigurno niti nesigurno	Donekle sigurno	U potpunosti sigurno		
Tijekom dana	261	3,1	4,6	5,4	35,2	51,7	4,28	,978
Tijekom noći	261	11,1	23,4	19,2	31,8	14,6	3,15	1,249

Rezultati t-testa za nezavisne uzorke (Tablica 6) pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika između građana i policijskih službenika u odnosu na kretanje Čakovcem danju, no postoji statistički značajna razlika između ispitanih građana i policijskih službenika vezana uz kretanje noću. Građani percipiraju kretanje gradom noću opasnijim te se osjećaju manje sigurno od policijskih službenika.

Tablica 6 Razlike u procjeni sigurnosti kretanja danju i noću kroz Čakovec

	građani		policija		t-test
	M	SD	M	SD	
Tijekom dana	4,29	,970	4,21	1,038	t= ,471 p>,05
Tijekom noći	3,04	1,249	3,91	,965	t=-4,711 p<,01

6.2. Percepcija problema

U dijelu anketnog lista koji se odnosio na percepciju problema, od ispitanika se tražilo da u tablici koju je sačinjavalo 26 problema koji utječu na kvalitetu života u gradu, na skali od 1 do

5, procijene koliko je pojedini od problema prisutan u Čakovcu. Rezultati za sve čestice prikazani su u Tablici 7. Iz dobivenih rezultata možemo vidjeti kako cjelokupni uzorak ne percipira mnogo problema „ključnim“ u Čakovcu, već se njihove vrijednosti kreću oko sredine. Ipak, nekoliko problema se istaknulo. Tako su ispitanici nezaposlenost procijenili kao ključan problem (3,88) što je djelomično očekivano s obzirom na gospodarsku situaciju u Hrvatskoj. Drugi problem koji se istaknuo je zlouporaba alkohola među mladima što 34,2% ispitanika (3,80) smatra ključnim problemom. Ovaj rezultat nije iznenađujući s obzorom na kulturu pijenja i način na koji mladi (ne samo u Čakovcu, već i diljem Hrvatske) provode izlaske vikendom. Uz to se veže konzumacija droge među mladima (3,45) i izgredi maloljetnika (3,28) koji ulaze u istaknutije probleme u Čakovcu. Značajnim problemom pokazali su se i imovinski delikti (3,67) na koje se nadovezuje oštećivanje privatne imovine i javnih dobara (3,38). Korupcija unutra gradskih institucija (3,43) također zauzima visoku poziciju na listi problema građana Čakovca. S druge strane, problemi poput trgovanja ljudima (1,62); buka tijekom noći (2,40); nacionalistički ispadi, ispadi zbog vjerske pripadnosti, spolne orijentacije i slično (2,54); prljavština i smeće na ulicama ili zelenim površinama (2,55) te uređenost i sigurnost javnih parkova i dječjih igrališta (2,55) procijenjeni su kao najmanje prisutni.

Tablica 7 Procjena prisutnosti problema u Čakovcu

	N	%					M	SD
		1	2	3	4	5		
Zagađenje okoliša	261	13,5	27,5	34,2	15,0	9,8	2,80	1,151
Očuvanje prirodnih resursa	261	17,1	29,5	28,0	15,0	10,4	2,72	1,214
Buka tijekom noći	261	21,2	37,8	25,4	10,4	5,2	2,40	1,091
Pogrešno i nepropisno parkiranje i zaustavljanje vozila	261	6,7	25,9	29,0	26,9	11,4	3,10	1,118
Zlouporaba alkohola odrasle osobe	261	7,3	19,7	39,4	17,6	16,1	3,16	1,135
Zlouporaba alkohola među mladima	261	4,1	9,3	22,8	29,5	34,2	3,80	1,133

Oštećivanje privatne imovine i javnih dobara	261	3,6	18,1	32,1	29,0	17,1	3,38	1,079
Nasilje prema ljudima	261	5,2	18,7	36,8	23,3	16,1	3,26	1,098
Zloupotreba droga odrasle osobe	261	8,8	24,4	37,3	19,2	10,4	2,98	1,099
Zlouporaba droga među mladima	261	4,7	15,6	32,3	24,5	22,9	3,45	1,143
Nezaposlenost	261	2,1	9,3	25,9	23,8	38,9	3,88	1,095
Prljavština i smeće na ulicama ili zelenim površinama	261	17,6	36,3	26,9	11,4	7,8	2,55	1,140
Trgovanje ljudima	261	62,7	23,3	6,7	3,6	3,6	1,62	1,014
Pristupačnost javnih institucija i službi osobama s invaliditetom u Čakovcu	261	9,3	27,5	36,3	15,5	11,4	2,92	1,122
Trgovanje drogom	261	11,9	28,5	31,1	17,6	10,9	2,87	1,168
Izgredi maloljetnika	261	4,1	22,8	32,1	22,3	18,7	3,28	1,135
Imovinski delikti	261	1,6	14,0	26,9	31,1	26,4	3,67	1,063
Prevencija i mogućnost brze reakcije u slučaju kriznih situacija	261	11,4	30,1	33,2	18,7	6,7	2,79	1,084
Transport	261	13,5	30,1	34,7	14,5	7,3	2,72	1,097
Briga i zaštita za ranjive skupine stanovništva	261	9,8	27,5	39,9	16,1	6,7	2,82	1,036
Uređenost i sigurnost javnih parkova i dječjih igrališta u Čakovcu	261	21,2	28,0	30,6	14,5	5,7	2,55	1,145
Ponuda sportskih, kreativnih i kulturnih sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena građana Čakovcu	261	18,1	26,9	29,0	18,7	7,3	2,70	1,178
Razrušene i napuštene zgrade	261	9,3	35,8	35,2	14,5	5,2	2,70	1,000

Nacionalistički ispadi, ispadi zbog vjerske pripadnosti, spolne orijentacije i slično	261	24,9	34,7	20,7	9,3	9,8	2,54	1,820
Mogućnost kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu	261	19,7	21,2	29,0	17,6	12,4	2,82	1,284
Korupcija unutar gradskih institucija	261	8,3	17,1	25,4	21,8	27,5	3,43	1,281

U skupini čestica u kojima se ispitanike tražilo da procijene prisutnost problema u gradu Čakovcu pronađena je, u odnosu na subuzorke, statistički značajna razlika na sedam od ukupno 26 analiziranih čestica. Rezultati za sve čestice prikazani su u Tablici 8. Čestice u kojima postoji statistički značajna razlika između građana i policijskih službenika su: zagađenje okoliša; oštećivanje privatne imovine i javnih dobara; nasilje prema ljudima; zlouporaba droga odrasle osobe; zlouporaba droga kod mladih; trgovanje drogom te briga i zaštita za ranjive skupine stanovništva. U svim navedenim česticama, građani češće procjenjuju da su navedeni problemi ključni za grad Čakovec od policijskih službenika.

Tablica 8 Razlike u procjeni prisutnosti problema u Čakovcu

	građani		policija		t-test
	M	SD	M	SD	
Zagađenje okoliša	2,89	1,158	2,36	1,025	t=2,439 p<,03
Očuvanje prirodnih resursa	2,76	1,231	2,52	1,121	t=1,066 p>,05
Buka tijekom noći	2,43	1,136	2,27	,839	t=,924 p>,05
Pogrešno i nepropisno	3,16	1,141	2,85	,972	t=1,444 p>,05

parkiranje i zaustavljanje vozila					
Zlouporaba alkohola odrasle osobe	3,20	1,148	2,94	1,059	t=1,202 p>,05
Zlouporaba alkohola među mladima	3,88	1,126	3,45	1,121	t=1,955 p>,05
Oštećivanje privatne imovine i javnih dobara	3,47	1,104	2,94	,827	t=3,145 p<,05
Nasilje prema ljudima	3,34	1,138	2,91	,805	t=2,573 p<,03
Zlouporaba droga odrasle osobe	3,08	1,119	2,52	,870	t=2,708 p<,01
Zlouporaba droga kod mladih	3,55	1,164	2,97	,897	t=3,169 p<,05
Nezaposlenost	3,94	1,125	3,61	,899	t=1,589 p>,05
Prljavština i smeće na ulicama ili zelenim površinama	2,63	1,159	2,21	,992	t=1,907 p>,05

Trgovanje ljudima	1,65	1,041	1,48	,870	t=,851 p>,05
Pristupačnost javnih institucija i službi osobama s invaliditetom u Čakovcu	2,95	1,103	2,79	1,219	t=,755 p>,05
Trgovanje drogom	2,97	1,179	2,39	,998	t=2,614 p<,03
Izgredi maloljetnika	3,33	1,153	3,06	1,029	t=1,249 p>,05
Imovinski delikti	3,68	1,067	3,64	1,055	t=,190 p>,05
Prevencija i mogućnost brze reakcije u slučaju kriznih situacija	2,83	1,073	2,64	1,141	t=,910 p>,05
Transport	2,74	1,135	2,64	,895	t=,481 p>,05
Briga i zaštita za ranjive	2,90	1,077	2,45	,711	t=2,274 p<,03

skupine stanovništva					
Uređenost i sigurnost javnih parkova i dječjih igrališta u Čakovcu	2,57	1,153	2,48	1,121	t=,382 p>,05
Ponuda sportskih, kreativnih i kulturnih sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena građana Čakovcu	2,68	1,210	2,79	1,023	t=-,472 p>,05
Razrušene i napuštene zgrade	2,66	1,010	2,94	,933	t=-1,485 p>,05
Nacionalistički ispadi, ispadi zbog vjerske pripadnosti, spolne orijentacije i slično	2,56	1,287	2,42	3,410	t=,396 p>,05
Mogućnost kvalitetnog obrazovanje u	2,87	1,313	2,58	1,119	t=1,195 p>,05

Čakovcu					
Korupcija unutar gradskih institucija	3,49	1,274	3,12	1,293	t=1,526 p>,05

6.3. Percepcija mjera za poboljšanje kvalitete života

U ovom dijelu upitnika od ispitanika se tražilo da na skali od 1 do 5 izraze svoje mišljenje o potrebi provedbe 17 aktivnosti kojim bi se poboljšala kvaliteta života u Čakovcu. Rezultati procijenjene potrebe provođenja za svih 17 aktivnosti prikazani su u Tablici 9. Od aktivnosti koje su građani češće navodili kao one koje je potrebno što prije primijeniti ističe se ulaganje u mogućnosti zaposlenja za koju je 61,7% ispitanika (4,46) odgovorilo „potrebno ju je čim prije primijeniti“. Ovakvi odgovori u skladu su s procjenom problema jer se kao ključan problem istaknula nezaposlenost. Od ostalih prioritetnih aktivnosti ispitanici ističu smanjenje prilika za počinjenje kriminalne aktivnosti (4,05); veće napore u području prevencije kriminaliteta (3,94) te uspostavu bolje komunikacije i suradnje između građana, policije i lokalne uprave (3,91). Iako su u procijeni problema, mogućnost kvalitetnog obrazovanja rangirali prilično nisko te svega 19,7% ispitanika smatra ključnim problemom, njih 40,1% smatra ulaganje u mogućnosti kvalitetnog obrazovanja jednom od ključnih aktivnosti koje je potrebno čim prije primijeniti kako bi se poboljšala kvaliteta života građana Čakovca. S druge strane, aktivnost za kojom građani ne vide značajnu potrebu za primjenom ističe se promicanje prava manjinskih skupina (2,42). Ovaj odgovor nije neočekivan s obzirom na odnos većinskog stanovništva i Roma koji čine većinu nacionalnih manjina na tom području. Ostale aktivnosti koje ispitanici ne smatraju prioritetnim za provođenje jesu: jačanje demokratskog pristupa sigurnosnim strategijama (3,31); briga za ranjive skupine građana (3,39); povećanje sportskih sadržaja (3,49) te češće i strože kažnjavanje za nepropisno parkiranje i prometne prekršaje (3,54).

Tablica 9 Procjena potrebe za poboljšanje kvalitete života u Čakovcu

	N	%					M	SD
		1	2	3	4	5		
Dosljedna provedba zakona	193	3,1	9,8	23,8	25,9	37,3	3,84	1,126
Povećanje programa prevencije neprihvatljivog ponašanja za mlade	193	3,6	9,3	28,5	22,8	35,8	3,78	1,140
Izgradnja kvalitetnih prometnica kroz Čakovec	192	3,6	10,4	37,0	24,5	24,5	3,56	1,081
Izgradnja ustanova za osobe kojima je potrebna tuđa briga i skrb (stare i nemoćne osobe, osobe s invaliditetom,…)	193	3,1	9,8	33,2	25,4	28,5	3,66	1,088
Upotreba nadzornih kamera na javnim mjestima	193	10,9	9,3	21,2	27,5	31,1	3,59	1,309
Ulaganje u mogućnosti zaposlenja	193	1,0	1,6	9,3	26,4	61,7	4,46	,810
Smanjivanje prilika za počinjenje kriminalnih aktivnosti	193	2,1	5,2	24,4	22,8	45,6	4,05	1,047
Ulaganje u mogućnosti kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu	193	,5	5,2	25,9	28,0	40,4	4,03	,960
Veći napori u području prevencije kriminaliteta	193	2,6	5,2	28,0	23,8	40,4	3,94	1,062
Briga za ranjive skupine građana (žene, djeca, stariji,…)	193	1,6	5,2	27,5	30,6	35,2	3,39	,987
Veće angažiranje građana u području osobne sigurnosti	193	3,1	9,8	29,5	28,5	29,0	3,70	1,085

Promicanje prava manjinskih skupina	193	29,0	27,5	23,8	11,4	8,3	2,42	1,248
Jačanje demokratskog pristupa sigurnosnim strategijama (održavanje tribina o sigurnosti građana, uključivanje građane u donošenje odluka,..)	193	5,2	16,1	39,9	20,7	18,1	3,31	1,102
Povećanje sportskih sadržaja u Čakovcu	193	4,1	10,9	36,8	28,5	19,7	3,49	1,056
Češće i strože kažnjavanje za nepropisno parkiranje i prometne prekršaje	193	5,7	11,9	31,6	24,4	26,4	3,54	1,168
Povećanje kulturnih sadržaja u Čakovcu	192	2,6	8,3	31,3	31,8	26,0	3,70	1,029
Uspostava bolje komunikacije i suradnje između građana, policije i lokalne uprave	193	2,1	8,3	22,8	30,1	36,8	3,91	1,055

T-testom za nezavisne uzorke analizirano je postojanje razlika između građana i policijskih službenika (Tablica 10). Rezultati pokazuju da u deset od ukupno sedamnaest analiziranih čestica postoji značajna razlika između građana i policijskih službenika. Rezultati ukazuju da je statistički značajna razlika identificirana u slijedećim česticama: veći napori u području prevencije kriminaliteta; povećanje kulturnih sadržaja u Čakovcu; briga za ranjive skupine građana; ulaganje u mogućnosti kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu. Nadalje, rezultati ukazuju da statistički značajne razlike pronalazimo i u česticama: dosljedna provedba zakona; jačanje demokratskog pristupa sigurnosnim strategijama; ulaganje u mogućnosti zaposlenja; izgradnja ustanova za osobe kojima je potrebna tuđa briga i skrb; povećanje programa prevencije neprihvatljivog ponašanja za mlade; promicanje prava manjinskih skupina. Građani su, za razliku od policijskih službenika, navedene aktivnosti procijenili potrebitijim za provođenje.

Tablica 10 Razlike u procjeni potrebe za poboljšanje kvalitete života u Čakovcu

	građani		policija		t-test
	M	SD	M	SD	
Dosljedna provedba zakona	3,91	1,106	3,38	1,045	t=2,589 p<,03
Povećanje programa prevencije neprihvatljivog ponašanja za mlade	3,86	1,085	3,41	1,184	t=2,170 p<,05
Izgradnja kvalitetnih prometnica kroz Čakovec	3,60	1,100	3,36	1,113	t=1,113 p>,05
Izgradnja ustanova za osobe kojima je potrebna tuđa briga i skrb	3,77	1,082	3,32	1,007	t=2,209 p<,03
Upotreba nadzornih kamera na javnim mjestima	3,57	1,315	3,61	1,248	t=-,153 p>,05
Ulaganje u mogućnosti zaposlenja	4,50	,804	4,15	,958	t=2,295 p<,03
Smanjivanje prilika za počinjenje kriminalnih aktivnosti	4,09	1,055	3,79	,978	t=1,505 p>,05
Ulaganje u mogućnosti kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu	4,09	,948	3,62	,888	t=2,711 p<,01
Veći napori u području prevencije kriminaliteta	4,08	1,010	3,18	,999	t=4,807 p<,01
Briga za ranjive skupine građana	4,04	,977	3,32	,806	t=4,048 p<,01
Veće angažiranje građana u području osobne sigurnosti	3,70	1,095	3,62	,985	t=,433 p>,05

Promicanje prava manjinskih skupina	2,51	1,317	2,12	,977	t=2,015 p<,05
Jačanje demokratskog pristupa sigurnosnim strategijama	3,37	1,126	2,94	,952	t=2,349 p<,05
Povećanje sportskih sadržaja u Čakovcu	3,54	1,083	3,21	,946	t=1,688 p>,05
Češće i strože kažnjavanje za nepropisno parkiranje i prometne prekršaje	3,54	1,185	3,56	,960	t=-,083 p>,05
Povećanje kulturnih sadržaja u Čakovcu	3,78	1,079	3,18	,683	t=4,152 p<,01
Uspostava bolje komunikacije i suradnje između građana, policije i lokalne uprave	3,93	1,097	3,62	,985	t=1,569 p>,05

6.4. Percepcija odgovornosti za sigurnost i kvalitetu života

Zadnje područje koje se analizira u ovom diplomskom radu, odnosi se na procjenu odgovornosti za osiguravanje i održavanje sigurnosti i kvalitete života u gradu. Najprije se ispitivala procjena odgovornosti za sigurnost građana Čakovca. Ispitanici su procjenjivali koliko je svaki od navedenih aktera odgovoran za sigurnost građana u Čakovcu. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 11. Najodgovornijim za sigurnost ispitanici smatraju policiju (4,50) iza kojih slijede građani (4,09) i država (3,68). Najmanju odgovornost ispitanici pripisuju nevladinim udrugama (2,85) i tijelima Europske unije (2,87).

Tablica 11 Procjena odgovornosti za sigurnost građana Čakovca

	N	%					M	SD
		1	2	3	4	5		
Policija	206	,5	2,9	8,3	22,3	66,0	4,50	,807
Građani	205	1,0	3,4	22,4	31,7	41,5	4,09	,927
Gradsko vijeće grada Čakovca	205	2,9	12,7	30,7	23,9	29,8	3,65	1,122
Županijsko vijeće i župan Međimurske županije	206	4,4	15,0	31,6	20,9	28,2	3,53	1,175
Država (Vlada RH, Sabor)	206	9,2	9,7	20,9	23,8	36,4	3,68	1,304
Tijela Europske unije	205	18,5	22,4	27,3	17,1	14,6	2,87	1,309
Nevladine udruge	206	17,5	21,8	31,6	16,0	13,1	2,85	1,260

U svrhu provjere postojanja razlika između građana i policijskih službenika, proveden je t-test za nezavisne uzorke. Rezultati su prikazani u Tablici 12 te je iz njih vidljivo da u većini čestica postoje statistički značajne razlike između građana i policijskih službenika. Građani procjenjuju odgovornost policije, građana, Gradskog vijeća grada Čakovca, Županijskog vijeća Međimurske županije i župana te nevladinih organizacija većom od policijskih službenika.

Tablica 12 Razlike u procjeni odgovornosti za sigurnost građana Čakovca

	građani		policija		t-test
	M	SD	M	SD	
Policija	4,63	,693	3,88	1,038	t=4,016 p<,01
Građani	4,19	,885	3,61	,998	t=3,376 p<,01
Gradsko vijeće grada Čakovca	3,74	1,105	3,15	1,093	t=2,827 p<,01
Županijsko vijeće i župan Međimurske županije	3,67	1,145	2,85	1,105	t=3,818 p<,01
Država (Vlada RH, Sabor)	3,66	1,299	3,79	1,343	t=-,536 p>,05
Tijela Europske unije	2,90	1,336	2,70	1,159	t=,820 p>,05
Nevladine udruge	2,94	1,267	2,44	1,160	t=2,110 p<,01

Drugi dio procjene odgovornosti odnosio se na procjenu odgovornosti pojedinih aktera za kvalitetu života u Čakovcu. Ispitanici su, kao i na prethodnom pitanju, procjenjivali odgovornost policije, građana, Gradskog vijeća grada Čakovca, Županijskog vijeća Međimurske županije i župana, države, tijela Europske unije i nevladinih organizacija. Iz

Tablice 13 možemo vidjeti da ispitanici najodgovornijim za kvalitetu života u gradu smatraju same građane (4,23) i Gradsko vijeće grada Čakovca (4,09). Nadalje, odgovornost pripisuju Županijskom vijeću i županu Međimurske županije (3,94), potom državi (3,73) te policiji (3,72). Kao aktere čija odgovornost nije toliko značajna ispitanici smatraju nevladine udruge (3,00) i tijela Europske unije (2,92).

Tablica 13 Procjena odgovornosti za kvalitetu života građana Čakovca

	N	%					M	SD
		1	2	3	4	5		
Policija	206	2,4	13,1	27,2	24,3	33,0	3,72	1,129
Građani	206	1,0	2,4	16,0	33,5	47,1	4,23	,875
Gradsko vijeće grada Čakovca	206	2,4	6,3	18,4	25,7	47,1	4,09	1,060
Županijsko vijeće i župan Međimurske županije	206	2,9	8,3	22,8	24,3	41,7	3,94	1,114
Država (Vlada RH, Sabor)	206	8,3	9,7	18,4	27,7	35,9	3,73	1,269
Tijela Europske unije	206	14,6	22,8	31,6	18,0	13,1	2,92	1,231
Nevladine udruge	206	15,5	18,0	32,0	19,9	14,6	3,00	1,261

Rezultati provedenog t-testa za nezavisne uzorke (Tablica 14) ukazuju da postoje statistički značajne razlike između građana i policijskih službenika. Čestice u kojima je dobivena statistički značajna razlika su: policija, građani, Gradsko vijeće grada Čakovca te Županijsko vijeće Međimurske županije i župan. U svim navedenim česticama, građani navedene aktere smatraju odgovornijim za osiguravanje kvalitetnog života u gradu Čakovcu nego što ih odgovornim smatraju policijski službenici. U česticama država, tijela Europske unije i nevladine organizacije nije pronađena statistički značajna razlika između ispitanika.

Tablica 14 Razlike u procjeni odgovornosti za kvalitetu života građana Čakovca

	građani		policija		t-test
	M	SD	M	SD	
Policija	3,85	1,114	3,09	,996	t=3,699 p<,01
Građani	4,31	,819	3,85	1,048	t=2,820 p<,01
Gradsko vijeće grada Čakovca	4,17	1,026	3,68	1,147	t=2,505 p<,03
Županijsko vijeće i župan Međimurske županije	4,01	1,095	3,59	1,158	t=2,013 p<,05
Država (Vlada RH, Sabor)	3,72	1,273	3,82	1,267	t=-,454 p>0,05
Tijela Europske unije	2,96	1,225	2,74	1,263	t=,969 p>,05
Nevladine udruge	3,06	1,262	2,68	1,224	t=1,644 p>,05

7. RASPRAVA

Pogledamo li rezultate deskriptivne analize vezane uz procjenu sigurnosti Čakovca, odnosno percepciju količine kriminaliteta, remećenja javnog reda i količine rizika da se postane žrtvom kažnjivog djela, možemo vidjeti kako većina ispitanika procjenjuje kako je rizik za navedeno prosječan, što je u skladu sa rezultatima istraživanja percepcije sigurnosti i kvalitete života u Zaprešiću koje je provedeno 2014. godine u sklopu diplomskog rada Urbana sigurnost (Hruškar, 2014). S druge strane, rezultati istraživanja provedenog na uzorku građana iz svih dijelova Republike Hrvatske koje provedeno u suradnji Ministarstva unutarnjih poslova i Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (Cajner Mraović, 2009b) pokazuju da je većina građana količinu kriminaliteta i remećenja javnog reda u svojim gradovima ocijenila malom, dok su rezultati koji se odnose na rizik od viktimizacije manji od rezultat dobivenih ovim istraživanjem. Sagledamo li procjenu sigurnosti Čakovca i Republike Hrvatske, većina ispitanika količinu kriminaliteta i količinu remećenja javnog reda procjenjuje prosječnom u usporedbi sa cijelom Hrvatskom, dok se rizik od viktimizacije procjenjuje manjim od hrvatskog prosjeka. Rezultati istraživanja u Zaprešiću (Hruškar, 2014) pokazali su kako građani Zaprešića svoj grad procjenjuju sigurnijim od hrvatskog prosjeka jer su odgovorili kako je, u usporedbi s Republikom Hrvatskom, količina kriminaliteta, remećenja javnog reda i rizika od viktimizacije manja. Shodno tome, možemo zaključiti da građani Čakovca količinu kriminaliteta; remećenja javnog reda te rizika da postanu žrtva kaznenog djela u svom gradu percipiraju većom nego što to pokazuju rezultati na nacionalnoj razini. Unatoč tome, možemo zaključiti da se ispitanici ipak osjećaju poprilično sigurno te ne strahuju značajnije da bi mogli postati žrtvom kažnjivog ponašanja. Takvi rezultati mogu biti posljedica utjecaja medija na javno mnijenje. Mediji često kriminal i općenito društveno stanje prikazuju lošije nego što to govore statistički podaci, a građani zaključuju i dobivaju dojam da se to događa negdje drugdje u zemlji.

H1 hipoteza odnosi se na percepciju količine kriminaliteta, količine remećenja javnog reda i rizika viktimizacije na području grada Čakovca između građana i policijskih službenika. Rezultati su pokazali da ne postoji statistički značajna razlika u percepciji količine kriminaliteta, količine remećenja javnog reda i rizika viktimizacije na području Čakovca između navedenih dionika istraživanja. Iako se pretpostavljalo da dionici istraživanja percipiraju količinu kriminaliteta, količinu remećenja javnog reda i rizik viktimizacije na području Čakovca visokom, rezultati istraživanja govore da ju smatraju prosječnom kako

gledajući samo Čakovec, tako i u usporedbi s cijelom Hrvatskom. S obzirom da ni u jednoj od šest čestica ovog istraživanja nije pronađena statistički značajna razlika, možemo zaključiti kako je H1 hipoteza potvrđena.

H2 hipoteza odnosila se na percepciju sigurnosti kretanja Čakovcem. Statistički značajna razlika pronađena je u čestici koja se odnosila na kretanje gradom noću, dok u čestici kretanja gradom danju nije pronađena statistički značajnija razlika. Shodno tome, možemo zaključiti kako je H2 hipoteza djelomično potvrđena. Rezultati stranih istraživanja provedenih na nacionalnoj razinu u Americi 1975. godine (Clotfelter, 1976) pokazali su kako je, u to vrijeme, došlo do značajnijeg porasta straha od kretanja noću kod građana (porast s 31% 1968. godine na 45% 1975. godine).

H3 hipoteza odnosi se na percepciju prisutnosti problema koji utječu na kvalitetu života između policijskih službenika Policijske postaje Čakovec i građana. Rezultati ranijih istraživanja pokazuju da građani kao najveći problem u svojem životnom okruženju navode subjektivnu nesigurnost, probleme poremećaja u ponašanju, nedjelotvornost komunalnog i javnog reda te oštećivanje privatne i javne imovine, dok policijski službenici kao najveće probleme smatraju one koji dolaze s područja kriminaliteta (Cajner Mraović, 2009b). Slični rezultati su dobiveni i ovim istraživanjem kao i istraživanjem provedenim u gradu Zaprešiću. Rezultati iz Zaprešića govore da su nositelji lokalne vlasti značajno manje procjenjivali postojanje problema u lokalnoj zajednici u odnosu na građane i policijske službenike. Temeljem rezultata dobivenih istraživanjem provedenim u Čakovcu, statistički značajnu razliku uočavamo u 7 od 26 navedenih čestica. U svim česticama, građani procjenjuju veću prisutnost problema od policijskih službenika čime možemo zaključiti da je H3 hipoteza djelomično prihvaćena.

H4 hipoteza odnosi se na percepciju potrebe za provedbom preventivnih strategija između građana i policijskih službenika Policijske postaje Čakovec. Rezultati istraživanja pokazuju da građani značajno češće procjenjuju preventive strategije korisnima te češće ocjenjuju da je neke od strategija potrebno primijeniti čim ranije. Nadalje, iz rezultata je vidljivo da ispitanici prepoznaju korisnost preventivnih strategija i aktivnosti. Možemo uočiti da su građani sukladno svojim procjenama potreba određivali prioritetne aktivnosti. Kako je u većini čestica pronađena statistički značajna razlika u odgovorima između građana i policijskih službenika, možemo zaključiti da je H4 hipoteza odbačena, te kako postoji statistički značajna razlika u procjeni potrebe za provođenjem preventivnih aktivnosti između građana i policijskih službenika. Ovakvi rezultati nisu toliko neočekivani jer policijski službenici imaju drugačiji

uvid u aktivnosti koje se provode i znaju njihove stvarne rezultate, dok su građani upoznati samo djelomično na način na koji je to prezentirano javnosti putem medija. Rezultati istraživanja u Zaprešiću (Hruškar, 2014) pokazali su kako nositelji lokalne vlasti značajno češće od građana i policijskih službenika procjenjuju preventivne strategije korisnima, ali su istodobno, značajno rjeđe procjenjivali da je neke od strategija potrebno primijeniti čim prije. Što se tiče građana i policijskih službenika, u Zaprešiću su policijski službenici procjenjivali da je najveća potreba za onim strategijama kojima je cilj rješavanje problema kriminaliteta, što je u skladu s njihovom percepcijom problema u Zaprešiću.

Kako je naveo Dimitrijević (1973) kvaliteta života danas postaje sve značajnija, a ispitanici odgovornost za istu pridaju različitim akterima. Tako se H5 hipoteza odnosi na percepciju odgovornosti za sigurnost i kvalitetu života građana Čakovca između građana i policijskih službenika. Iako većina ispitanika procjenjuje da je uloga policije ključna za percepciju sigurnosti, u ovoj, kao i u većini čestica, postoji statistički značajna razlika između dvije skupine dionika istraživanja. Ovakvi rezultati upućuju na zaključak da su policijski službenici svjesni svoje zadaće i odgovornosti u obavljanju sigurnosnih poslova, ali isto tako su svjesni svoje ograničenosti u tom poslu te uviđaju potrebu za sudjelovanjem drugih aktera lokalne zajednice kako bi se osigurao veći stupanj sigurnosti građana. Građani su čestica u kojoj je također utvrđena značajna statistička razlika, ali koja upućuje na svjesnost građana u njihovu ulogu za osiguravanje osobne sigurnosti. Ispitanici su i na pitanje percepcije odgovornosti za kvalitetu života građana Čakovca u većoj mjeri navodili same građane kao ključne aktere, iz čega možemo vidjeti da su svjesni vlastitih mogućnosti i odgovornosti. Isto tako ističu važnost Gradskog vijeća grada Čakovca te Županijskog vijeća Međimurske županije i župana. Ovakvi rezultati predstavljaju dobar temelj za stvaranje partnerstva između različitih aktera u lokalnoj zajednici za provedbu preventivnih strategija i politika u Čakovcu kojima bi se poboljšala sigurnost građana Čakovca, a samim time i kvaliteta života. S obzirom da se i u većini čestica koje se odnose na kvalitetu života pokazala statistički značajna razlika, možemo zaključiti da je hipoteza H5 odbačena. Ovi rezultati su u skladu s rezultatima dobivenim u istraživanju u gradu Zaprešiću (Hruškar, 2014). Rezultati istraživanja provedenih u zemljama bivše Jugoslavije (Meško i sur., 2013) govore kako u većini glavnih gradova bivše države primarna odgovornost za sigurnost pripada tijelima državne vlasti, dok je zadaća policije da rješava probleme društvene sigurnosti. Nositelji lokalne vlasti također su navedeni kao jedni od ključnih aktera za osiguravanje sigurnosti, ali se navodi kako su oni ograničeni zakonima, iako ponegdje traže veće ovlasti za osiguravanje sigurnost (Meško i sur., 2013). Generalno

gledajući, možemo zaključiti da ni jedan akter nije u mogućnosti da sam osigura zadovoljavajuću razinu sigurnosti, već se javlja potreba za izgradnjom jakih partnerskih veza na svim razinama upravljanja.

8. ZAKLJUČAK

Polazna misao ovog diplomskog rada bila je istražiti koncept sigurnosti, njegovu teorijsku utemeljenost i njegov doprinos u povećanju kvalitete života građana kao i održavanje njezine najviše razine. Nakon analize domaće i strane stručne literature možemo zaključiti da su oba koncepta izrazito složena i ne postoje univerzalne definicije istih, kao ni univerzalnih teoretskih objašnjenja ovih koncepata. U području sigurnosti i kvalitete života možemo uočiti važnost stvaranja partnerstva između svih dionika u lokalnoj zajednici, ali i na višim razinama, koji svojim radom i djelovanjem mogu utjecati ili utječu na sigurnost građana i njihovu kvalitetu života. Kao primarni cilj sigurnosti naglašava se osiguravanje sigurnosti članovima (lokalne) zajednice, sigurnost nezaobilazno utječe i na njihovu percepciju kvalitete života što znači da sigurnost ima puno veće značenje nego se na početku pretpostavljalo.

Kroz diplomski rad detaljnije je prikazan tijek razvoja te glavni koncepti i teorije koncepta sigurnosti i kvalitete života kao i neki od dokumenata koji pružaju pravni okvir za njihovu primjenu. Nadalje, prikazana su i neka strana i domaća istraživanja s ovog područja te je provedeno istraživanje percepcije sigurnosti i kvalitete života među građanima Čakovca iz kojih se može vidjeti da se građani Čakovca ne razlikuju značajno u percepciji određenih sigurnosnih problema od ostatka Republike Hrvatske.

Ciljevi provedenog istraživanja bili su analizirati probleme i potrebe za provedbom preventivnih aktivnosti, identifikacija ključnih aktera za sigurnost i kvalitetu života u Čakovcu te ustvrditi postoje li razlike u percepciji između različitih dionika istraživanja (građani Čakovca i policijski službenici). Iako je u primarnom nacrtu istraživanja zamišljeno i sudjelovanje treće skupine ispitanika – nositelja lokalne vlasti u gradu Čakovcu, odnosno gradskih vijećnika, oni se nisu odazvali u dovoljnom broju. Iako je grad Čakovec 2015. godine bio proglašen najnesigurnijim gradom u Republici Hrvatskoj i dalje ne postoji značajnija politička volja za implementacijom preventivnih strategija i programa kojima bi se Čakovec popeo više na ljestvici sigurnih gradova.

Ovim istraživanjem dobivena su određena saznanja za područje grada Čakovca koja pokazuju da bi ovakav tip istraživanja bilo potrebno i korisno provesti i u drugim lokalnim zajednicama kako bismo ih mogli usporediti te dobiti valjane i znanstveno utemeljene podatke s kojima bi se krenulo u kreiranje učinkovitih politika za povećanje sigurnosti i kvalitete života. Za izradu takvih politika potrebno je ispitati potrebe i prioritete određenih sredina, mogućnosti i resurse

lokalnih zajednica te tko je odgovoran za određene aktivnosti. Na taj bi način lokalne zajednice mogle kreirati politike koje bi povećale učinkovitost u području sigurnosti i kvalitete života jer bi samo djelovanje i usmjerenost takvih politika bilo prilagođeno potrebama i obilježjima svake te zajednice.

9. LITERATURA

1. AGIS. (2006). Planning urban design and management for crime prevention – handbook. Milano: European Comission.
2. Andrews, F. M. (1974). Social Indicators of Perceived Life Quality. *Social Indicators Research, 1 (3),* 279-299.
3. Balgač, I. (2012). Obranjivi prostor – Teorija napuštena s razlogom?. *Policija i sigurnost, 22(1),* 71-87.
4. Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a new Modernity*. London: Sage Publications.
5. Beck, U. (2008). This free-market farce shows how badly we need the State. The Guardian. Preuzeto 20. lipnja 2017. s internetske stranice: https://www.theguardian.com/business/2008/apr/10/creditcrunch.economics
6. Bhada, P., Hoornweg, D. (2009.). The Global City Indicators Program, A more credible voice for cities. Preuzeto 24. lipnja 2017. s internetske stranice: https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/10244/491660BRI0City10Box338943B01PUBLIC1.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
7. Booth, K. (2007). *Theory of World Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Bowling, A. (1995). What Things are Important in People's Lives? A Survey of the Public's Judgements to Inform Scales of Health Related Quality of Life. *Social Science and Medicin,. 41(10),* 1447-62.
9. Brajković, L., Vuletić, G. (2011). Teorije subjektivne kvalitete života. U: G. Vuletić (Ur.), *Kvaliteta života i zdravlje*, 17-20. Osijek: Hrvatska zaklada za znanost.
10. Branscomb, L. M. (2006). Sustainable Cities: Safety and Security. *Tehnology in Society, 28,* 225-234.
11. Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology, 28,* 759-775.
12. Bubolz, M. M., Eicher, J. B., Evers, S. J., Sontag, M. S. (1980). A Human Ecological Approach to Quality of Life: Conceptual Framework and Results of a Preliminary Study. *Social Indicators Research, 7 (1-4),* 103-136.
13. Butorac, K., Solomun, D. (2013). Utemeljenost suvremene policijske znanosti i njen doprinos policijskoj praksi. *Policija i sigurnost, 22(1),* 131-155.
14. Buzan, B. (1991). *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-ColdWar Era*. London: Harvester Wheatsheaf.

15. Cajner Mraović, I. (2009). *Prevencija kriminaliteta u lokalnoj zajednici – organizacijske i akcijske upute vijećima za prevenciju*. Zagreb: MUP RH
16. Cajner Mraović, I. (2009a). *Prevencija kriminaliteta u lokalnoj zajednici – strategija primjene znanosti i iskustva dobre prakse*. Zagreb: MUP RH.
17. Cajner Mraović, I. (2009b). *O percepciji sigurnosti građana, postupanju policije, te suradnji između policije i lokalne zajednice*. Zagreb: MUP RH i UNDP.
18. Campbell, A. (1972). Aspiration. Satisfaction and Fulfillment. U: A. Campbell i P. Converse (Ur.), *The Human Meaning of Social Change*, 441-446. New York: Russel Sage Foundation.
19. Cheema, P.I. (1983). *Nonalignment and the Security od Small States*. The Non-aligned World. 3.
20. Clotfelter, T. C. (1976). Private Security and the Public Safety. *Jurnal of Urban Economics, 5*, 388-402.
21. Coaffee, J. (2008). Risk, Resiliance, and Enviromentally Sustainable Cities. *Energy Policy, 36*, 4633-4638.
22. Council of the European Union (2006). The Hague programme: strengthening the freedom, security and justice in the European Union. JAI 559. 16054/04.
23. Cummins, R.A. (1995). On the Trail of Gold Standard for Life Satisfaction. *Social Indicators Research, 35 (2),* 179-200.
24. Cummins, R.A. (1996). The Domains of Life Satisfaction: An Attempt to Order Chaos. *Social Indicators Research, 38 (3),* 303-332.
25. Cummins, R.A. (1998). The Second Approximation to an International Standard for Life Satisfaction. *Social Indicators Research, 43 (3),* 307-334.
26. Cummins, R.A. (2000). Objective and Subjective Quality of Life: An Interactive Model. *Social Indicators Research, 52 (1),* 55-72.
27. Cummins, R.A. (2000a). Personal Income and Subjective Well-Being: A Review. *Jurnal of Happiness Studies, 1 (2),* 133-158.
28. Cummins, R.A. (2003). Normative Life Satisfaction: Measurement Issues and a Homeostatic Model. *Social Indicators Research, 64 (2),* 225-256.
29. Das, D. (2008.). Urban Quality of Life: A Case Study of Guwahati. *Social Indicators Research, 88(2),* 297-310.
30. Diener, E. (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin, 95 (3),* 542-575.
31. Diener, E., Suh, E. (1997.). Measuring quality of life: economic, social, and subjective indicators, *Social Indicators Research, 40(1),* 189-216.

32. Dimitrijević, V. (1973). *Pojam sigurnosti u međunarodnim odnosima*. Beograd. Rad.
33. Doležal, D. (2009). Razumijevanje straha od kriminaliteta. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 45 (2),* 55-68.
34. Eurobarometar. (2017). Preuzeto 10. lipnja 2017. s internetske stranice: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/20170426PVL00115/Two-years-until-the-2019-European-Elections.
35. European Forum for Urban Safety. (2017). Preuzeto 18. lipnja 2017. s internetske stranice: https://efus.eu/en/
36. Felce, D., Perry, J. (1993). *Quality of Life: A Contribution to Its Definition and Measurement*. Cardiff: Mental Handicap in Wales Applied Research Unit.
37. Furedi, F. (2005). *Culture of Fear*. London: Continuum.
38. Hovden, J. (2004). Public Policy and Administration in a Vulnerable Society: Regulatory Reforms Initiated by a Norwegian Commission. *Journal of Risk Research, 7(6),* 629–641.
39. Hromatko, A., Japec, L. (2007). Subjektivno blagostanje. U: L. Japec i Z. Šućur (Ur.), *Kvaliteta života u Hrvatskoj: regionalne nejednakosti*, 87-96. Zagreb: Program Ujedinjenih Naroda za razvoj.
40. Karajić, N. (1992). Važnost pojedinih komponenata kvalitete života. *Socijalna ekologija, 1 (4),* 485-499.
41. Krizmanić, M., Kolesarić, V., Janig, H. (1994). Cross-cultural validation of a psychological model of 'Quality of life' concept*«. Review of Psychology,1 (1),* 29–36.
42. Kovačević, G., Smajić, M., Ahić, J., Korajlić, N. (2013). Novi koncept razumijevanja odnosa sigurnosti i politike. *Policija i sigurnost, 22 (2),* 236-247.
43. Kulach, J. (2014). *Cultures of Prevention: Urban Crime Prevention Policies in Europe: Towards a Common Culture.* European Forum for Urban Safety.
44. Kuzmanić, M., Kolesarić, V. (1989). Pokušaj konceptualizacije pojma „Kvaliteta života“. *Primijenjena psihologija, 10,* 179-184.
45. Liu, B. (1974). Quality of Life Indicators: A Preliminary Investigation. *Social Indicators Research, 1,* 187-208.
46. Lučev, I., Tadinac, M. (2008). Kvaliteta života u Hrvatskoj – povezanost subjektivnih i objektivnih indikatora te temperamenta i demografskih varijabli s osvrtom na manjinski status. *Migracijske i etničke teme, 24 (1-2),* 67-89.
47. Martinis, T. (2005). *Percepcija kvalitete života u funkciji dobi*. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.

48. McSweeney, B. (1999). *Security, Identity and Interests. A Sociology od International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press. 10-22.
49. Mercer (2010). Quality of Living Worldwide City Rankings 2010 – Mercer Survey. London. Preuzeto 15. lipnja 2017. s internetske stranice: https://web.archive.org/web/20110725220010/http://www.mercer.com/press-releases/quality-of-living-report-2010.
50. Nobilo, M. (1988). Pojam sigurnosti u terminologiji međunarodnih odnosa. *Politička misao, 25 (4),* 69-80.
51. O'Boyle, C.A. (1994). The Schedule for the Evaluation of Individual Quality of Life (SEIQoL). *International Journal of Mental Health, 23,* 3-23.
52. Okulicz-Kozaryn, A. (2013). City Life: Rankings (Livability) Versus Perceptions (Satisfaction). *Social Indicators Research, 110,* 433-451.
53. Oliver-Smith, A. (1998). Global Changes and the Definition of Disaster, U: Quarantelli, E.L. (Ur.), *What Is A Disaster?*, 177-194. London and New York: Routledge.
54. Olsen, O. E., Kruke, B. I., Hovden, J. (2007). Societal Safety: Concept, Borders and Dilemmas. *Jurnal of Contingencies and Crisis Managment, 15(2),* 69-79.
55. Olweny, C.L.M. (1992). Quality of Life in Developing Countries. *Journal of Palliative Care, 8,* 25-30.
56. Orešković, S. (1994). Koncepti kvalitete života. *Socijalna ekologija, 3 (3-4),* 263-274.
57. Pacione, M. (1982). The Use of Objective and Subjective Measures of Life Quality in Human Geography. *Progress in Human Geography, 6(4),* 494-514.
58. Penezić, Z. (2006). Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi. *Društvena istraživanja, 15 (4-5),* 643-669.
59. Pupovac, M. (1987). O pojmu komunikacijske zajednice. *Politička misao, 24 (1),* 46-59.
60. Rapley, M. (2003). *Quality of Life Research: A Critical Introduction*. London : SAGE Publications. New Delhi: Thousand Oaks.
61. Richardson, L. (2006). *What Terrorists Want. Understanding the Terrorist Threat*. London: John Murray.
62. Robin, C. (2004). *Fear. The History of a Political Idea.* Oxford: Oxford University Press.
63. Slavuj, L. (2012). Objektivni i subjektivni pokazatelji u istraživanju koncepta kvalitete života. *Geoadria, 17 (1),* 73-92.

64. Stanarević, S. (2014). Državna/nacionalna bezbednost i ljudska bezbednost. U: S. Šarenkapić (Ur.), *Mali vodič kroz ljudsku sigurnost*, 9-19. Novi Pazar: UN Trust Fund for Human Security.
65. Stanec, Ž. (2016). *Sigurnost gradova: Grad Samobor*. Osma regionalna konferencija o sigurnosti gradova. Zadar.
66. Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, *Narodne novine* 37/2017.
67. Šćavina, T. (2014). Osjećaj sigurnosti - otkud izvire i kako ga steći?. Sensa. Preuzeto 1. srpnja 2017. s internetske stranice: http://www.poticaj.net/?article=261.
68. Škarica, M. (2014). Pojmovnik. *HKJU – CCPA, 14 (1),* 295-305.
69. Thales (2013). Urban Security: Increasing the city's attractiveness. Preuzeto 20. lipnja 2017. s internetske stranice : https://www.thalesgroup.com/sites/default/files/asset/document/feb_2014_thcs049_urban_security_hd.pdf
70. The World Health Organization-EURO (1993). *Health for all Strategies – Eight Evaluation*. Genova.
71. The World Health Organization Quality of Life Group (1996). The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL-BREF): Introduction, administration, scoring and generic version od the assessment. Field trial version. Geneva: Programme on mental helath.
72. U.S Department of Health, Education and Welfare. (1969). Towards a Social Report. Preuzeto 26. lipnja 2017. s internetske stranice: http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED054039.pdf
73. United Nations (2004). The Guidelines for the Prevention of Crime as included in the Annex of Economic and Social Council Resolution. *ECOSOC RES*, 2002/13.
74. Veenhoven, R. (1996). Happy Lofe-Expectanc: A Comprehensive Measure of Quality-of-Life in Nations. *Social Indicators Research, 39 (1),* 1-58.
75. Vital, D. (1967). *The Inequality of States: A Study of Small States*. Oxford: Oxford University Press.
76. Vuletić, G., Ivanković, D. (2011). Što čini osobnu kvalitetu života: studija a uzorku hrvatske gradske populacije. U: G. Vuletić, (Ur.), *Kvaliteta života i zdravlje*, 32-40. Osijek: Hrvatska zaklada za znanost.
77. Vuletić, G., Misajon, R. (2011). Subjektivna kvaliteta života. U: Vuletić, G., (Ur.), *Kvaliteta života i zdravlje, 9-16.* Osijek: Hrvatska zaklada za znanost.

78. Warr, M. (2000). Fear of crime in the United States: avenue for research and policy. U: D. Duffe (Ur.), *Measurement. and Analysis of Crime and Justice*, 451-489. Washington DC: National Institute of Justice.
79. Weaver, O. (1995). Securitization and Desecuritization. U: R. D. Lipschutz (Ur.), *On Security*, 46-87. New York: Columbia University Press.
80. Williams, P.D. (2008). *Security Studies: An Introduction*. Routledge.
81. Wong, C. (2006). *Indicators for Urban and Regional Planning: The Interplay of Policy and Methods*. London: Routledge..
82. World Health Organization (1997). Programme on Mental Health. WHOQOL. Measuring Quality of Life. Preuzeto 20. lipnja 2017. s internetske stranice: http://www.who.int/mental_health/media/68.pdf.
83. Zinam, O. (1989). Quality of Life, Quality of the Individual, Technology and Economic Development. *The American Journal of Economics and Sociology, 48 (1)*, 55-68.

10. PRILOZI

Prilog broj 1: Upitnik za građane Čakovca

Osjećaj sigurnosti i kvaliteta života u Čakovcu

Poštovani,
u svrhu izrade diplomskog rada na Edukacijsko rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu provodim istraživanje o sigurnosti građana i kvaliteti života u Čakovcu. Cilj istraživanja je, nakon anketiranja građana Čakovca, policijskih službenika i predstavnika gradske uprave, steći uvid u procjenu sigurnosti i kvalitete življenja u Čakovcu i utvrditi postojanje razlika među anketiranim skupinama. Rezultati istraživanja mogu poslužiti kao osnova za planiranje poboljšanja sigurnosti građana i kvalitete života u Čakovcu.
Dobrovoljnim popunjavanjem upitnika dajete pristanak za korištenje vaših odgovora u istraživačke svrhe. Molim Vas da ne upisujete Vaše ime ili identitet u bilo kojem dijelu ankete jer Vam se na taj način jamči anonimnost. Molim Vas da iskreno odgovorite na postavljena pitanja.
Zahvaljujem i srdačno Vas pozdravljam,

Ela Megla

Kvaliteta života građana

Molimo vas da u slijedećim pitanjima znakom "x" označite stupanj vašeg slaganja sa svakom tvrdnjom

1. Općenito govoreći ocijenili biste da je u Čakovcu:

	mala	prosječna	velika
količina kriminaliteta			
količina remećenja javnog reda			
količina rizika da budete žrtvom kažnjivog djela			

2. Općenito govoreći, ocijenili biste da je u Čakovcu, u usporedbi sa čitavom Republikom Hrvatskom:

	mala	prosječna	velika
količina kriminaliteta			
količina remećenja javnog reda			
količina rizika da budete žrtvom kažnjivog djela			

3. Koliko se sigurno osjećate ako se Čakovcem krećete:

	Potpuno nesigurno	Donekle nesigurno	Niti sigurno niti nesigurno	Donekle sigurno	U potpunosti sigurno
tijekom dana					
tijekom noći					

4. Da li Vam se ikad dogodilo:

	Ne	Da
da Vam je ukraden osobni automobil		
da Vam je ukraden auto-radio ili nešto drugo iz auta ili neki dio auta		
da Vam je ukraden bicikl/motocikl		
da Vam je netko nasilno ili uz prijetnju nasiljem nešto oteo ili pokušao oteti		
da ste bili žrtvom džepne krađe		
da ste doživjeli provalu ili pokušaj provale u Vaš stan/kuću		
da ste bili prevareni, tj. da Vas je netko namjerno „prešao“ i time Vam nanio financijsku štetu		
da ste bili fizički napadnuti ili Vam je netko prijetio da će Vas napasti		
da Vas je netko prisilio na seksualnu radnju		

5. Ukoliko Vam se dogodila neka od prethodnih situacija, jeste li to prijavili policiji?
Ukoliko Vam se nije dogodila nijedna od navedenih situacija molim Vas da preskočite pitanje.

1) Da

2) Ne iz slijedećeg razloga: _____

6. U slijedećoj tablici su navedeni problemi koji mogu utjecati na kvalitetu života u gradu. Na skali od 1 do 5 ocijenite za svaku stavku u kojoj mjeri navedena stavka čini problem u Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće nije problem", a 5 "ključan problem". Molim Vas pazite da je minimalno jedan odgovor označen sa brojem 5.

	1	2	3	4	5
Zagađenje okoliša (ilegalno odlaganje otpada, industrijsko zagađenje)					
Očuvanje prirodnih resursa (voda, šume,...)					
Buka tijekom noći					
Pogrešno i nepropisno parkiranje i zaustavljanje vozila					
Zlouporaba alkohola odrasle osobe					
Zlouporaba alkohola među mladima					
Oštećivanje privatne imovine i javnih dobara (npr. šaranje po zidovima, vandalizam)					
Nasilje prema ljudima (uključujući i obiteljsko nasilje)					
Zloupotreba droga odrasle osobe					
Zlouporaba droga među mladima					
Nezaposlenost					
Prljavština i smeće na ulicama ili zelenim površinama					
Trgovanje ljudima					
Pristupačnost javnih institucija i službi osobama s invaliditetom u Čakovcu					
Trgovina drogom					
Izgredi maloljetnika					
Imovinski delikti (provale, pljačke, krađe)					

Prevencija i mogućnost brze reakcije u slučaju kriznih situacija (poplave, potresi,...)					
Transport (-sigurnost lokalnog prijevoza)					
Briga i zaštita za ranjive skupine stanovništva (bolesni, stariji, osobe s invaliditetom, djeca,...)					
Uređenost i sigurnost javnih parkova i dječjih igrališta u Čakovcu					
Ponuda sportskih, kreativnih i kulturnih sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena građana Čakovca					
Razrušene i napuštene zgrade					
Nacionalistički ispadi, ispadi zbog vjerske pripadnosti, spolne orijentacije i slično					
Mogućnost kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu					
Korupcija unutar gradskih institucija					

7. U slijedećoj tablici se nalaze neke od aktivnosti koji utječu na kvalitetu života u gradu. Molim Vas da ocijenite za svaku stavku od 1 do 5 koliko bi njena provedba poboljšala kvalitetu života u Čakovcu, pri čemu 1 označava "u potpunosti je beskorisna", a 5 "potrebno ju je čim prije primijeniti".

	1	2	3	4	5
Dosljedna provedba zakona					
Povećanje programa prevencije neprihvatljivog ponašanja za mlade					
Izgradnja kvalitetnih prometnica kroz Čakovec					
Izgradnja ustanova za osobe kojima je potrebna tuđa briga i skrb (stare i nemoćne osobe, osobe s					

invaliditetom,…)					
Upotreba nadzornih kamera na javnim mjestima					
Ulaganje u mogućnosti zaposlenja					
Smanjivanje prilika za počinjenje kriminalnih aktivnosti					
Ulaganje u mogućnosti kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu					
Veći napori u području prevencije kriminaliteta					
Briga za ranjive skupine građana (žene, djeca, stariji,…)					
Veće angažiranje građana u području osobne sigurnosti					
Promicanje prava manjinskih skupina					
Jačanje demokratskog pristupa sigurnosnim strategijama (održavanje tribina o sigurnosti građana, uključivanje građane u donošenje odluka,…)					
Povećanje sportskih sadržaja u Čakovcu					
Češće i strože kažnjavanje za nepropisno parkiranje i prometne prekršaje					
Povećanje kulturnih sadržaja u Čakovcu					
Uspostava bolje komunikacije i suradnje između građana, policije i lokalne uprave					

8. Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je, po Vašem mišljenju, svaki od navedenih aktera odgovoran za <u>sigurnost</u> građana u Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće nije odgovoran", a 5 "njegova odgovornost je ključna".

	1	2	3	4	5
Policija					
Građani					
Gradsko vijeće grada Čakovca					
Županijsko vijeće i župan Međimurske županije					
Država (Vlada RH, Sabor)					
Tijela Europske unije					
Nevladine udruge					

9. Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je svaki od navedenih aktera odgovoran za <u>kvalitetu života</u> građana u Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće nije odgovoran", a 5 "njegova odgovornost je ključna".

	1	2	3	4	5
Policija					
Građani					
Gradsko vijeće grada Čakovca					
Županijsko vijeće i župan Međimurske županije					
Država (Vlada RH, Sabor)					
Tijela Europske unije					
Nevladine udruge					

10. Slijedeće pitanje se odnosi na Vašu procjenu postupanja policije u gradu Čakovcu. Kako procjenjujete:

	Jako loše	Loše	Ni dobro ni loše	Dobro	Jako dobro
učinkovitost policije u suzbijanju problema koji se pojavljuju na području Čakovca					
suradnju policije sa građanima u rješavanju problema koji se pojavljuju u Čakovcu					
pomoć koju policija pruža žrtvama kaznenih djela					
stručnost policijskih službenika					
pouzdanost policijskih službenika (da se na njih možete osloniti)					
uspješnost policije u zaštiti žena od nasilju u Čakovcu					
uspješnost policije u zaštiti djece od nasilju u Čakovcu					
uspješnost policije u zaštiti manjinskih skupina od nasilju u Čakovcu					
učinkovitost policije u održavanju javnog reda na području Čakovcu					

11. Jeste li posljednjih 12 mjeseci imali kontakt s policijskim službenicima iz PP Čakovec (osim administrativnih poslova vezanih uz dokumente) ?

1) Da
2) Ne

12. Ako je odgovor na prethodno pitanje „Da“, molim Vas da procijenite kako su se policijski službenici postupali prema Vama?
Ako je Vaš odgovor na prethodno pitanje ne, molim Vas da preskočite ovo pitanje.

1) Bili su profesionalni
2) Bili su nezainteresirani
3) Bili su bezobrazni

13. Znate li postoji li u Čakovcu Vijeće za prevenciju?

1) Da
2) Ne
3) Ne znam

14. Znate li kontakt policajca za Vaše područje?

1) Da
2) Ne

15. Smatrate li kako bi policija u Čakovcu trebala više informirati javnost o:

	Apsolutno da	Da	Ne	Apsolutno ne
ovlastima policijskih službenika u kontaktu s građanima				
savjetima o zaštiti od kriminala				
stanju kriminala na području Čakovca				
sigurnosti cestovnog prometa u Čakovcu				
mogućnostima pritužbi građana				

16. Koji su Vaši izvori informacija o radu policijske postaje Čakovec?

Čakovečka televizija	
Lokalne radio-postaje	
Internet	
Lokalne novine	
Osobno iskustvo	
Iskustvo meni bliskih osoba	
Drugo:_____	

17. Koji su Vaši prijedlozi za unapređenje sigurnosti u gradu Čakovcu:

_____
_____
_____
_____
_____
_____

18. Koji su Vaši prijedlozi za poboljšanje kvalitete života građana grada Čakovca:

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Sociodemografski podatci
Molim Vas da označite podatke koji se odnose na Vas:

1. Spol:
1) muški
2) ženski

2. Dob (upišite pune godine):
_____

3. Obrazovanje (zaokružite najviši završeni stupanj):
1) završena osnovna škola
2) završena srednja škola
3) završen preddiplomski studij
4) završen diplomski studij (bolonjski ili prema "starom" sistemu)
5) završen poslijediplomski studij (mr. sc. ili dr. sc.)

4. Radni status:

1) učenik/ica ili student/ica
2) zaposlen/a
3) nezaposlen/a
4) umirovljenik/ica

5. Kako procjenjujete Vaše fizičko i psihičko zdravlje u posljednjih godinu dana?

1) jako loše
2) loše
3) osrednje
4) dobro
5) vrlo dobro

6. Mjesto stanovanja:
1) Grad Čakovec
2) okolna mjesta (Ivanovec, Krištanovec, Kuršanec, Mačkovec, Mihovljan, Novo Selo na Dravi, Novo Selo Rok, Savska Ves, Slemenice, Šandorovec, Štefanec, Totovec, Žiškovec)

7. Koliko dugo živite u Čakovcu?
1) manje od godinu dana
2) 1 - 5 godina
3) 5 -15 godina
4) više od 15 godina

Zahvaljujem na sudjelovanju u istraživanju :)

Prilog broj 2: Upitnik za policijske službenike Policijske postaje Čakovec

Poštovani,
u svrhu izrade diplomskog rada na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu provodim istraživanje o sigurnosti građana i kvaliteti života u Čakovcu. Cilj istraživanja je, nakon anketiranja građana Čakovca, policijskih službenika i predstavnika gradske uprave, steći uvid u procjenu sigurnosti i kvalitete življenja u Čakovcu i utvrditi postojanje razlika među anketiranim skupinama. Rezultati istraživanja mogu poslužiti kao osnova za planiranje poboljšanja sigurnosti građana i kvalitete života u Čakovcu.
Dobrovoljnim popunjavanjem upitnika dajete pristanak za korištenje vaših odgovora u istraživačke svrhe. Molim Vas da ne upisujete Vaše ime ili identitet u bilo kojem dijelu ankete jer Vam se na taj način jamči anonimnost. Molim Vas da iskreno odgovorite na postavljena pitanja.
Zahvaljujem i srdačno Vas pozdravljam,

Ela Megla

Procjena sigurnosti u Čakovcu
Molim Vas da u slijedećim pitanjima znakom "x" označite stupanj Vašeg slaganja sa svakom tvrdnjom.

1. Općenito govoreći ocijenili biste da je u Čakovcu:

	mala	prosječna	velika
količina kriminaliteta			
količina remećenja javnog reda			
količina rizika da budete žrtvom kažnjivog djela			

2. Općenito govoreći, ocijenili biste da je u Čakovcu, u usporedbi sa čitavom Republikom Hrvatskom:

	mala	prosječna	velika
količina kriminaliteta			
količina remećenja javnog reda			
količina rizika da budete žrtvom kažnjivog djela			

3. Koliko se sigurno osjećate ako se Čakovcem krećete:

	Potpuno nesigurno	Donekle nesigurno	Niti sigurno niti nesigurno	Donekle sigurno	U potpunosti sigurno
tijekom dana					
tijekom noći					

4. U slijedećoj tablici su navedeni problemi koji mogu utjecati na <u>kvalitetu života</u> u gradu. Na skali od 1 do 5 ocijenite za svaku stavku u kojoj mjeri navedena stavka čini problem u Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće nije problem", a 5 "ključan problem".

	1	2	3	4	5
Zagađenje okoliša (ilegalno odlaganje otpada, industrijsko zagađenje)					
Očuvanje prirodnih resursa (voda, šume,...)					
Buka tijekom noći					
Pogrešno i nepropisno parkiranje i zaustavljanje vozila					
Zlouporaba alkohola odrasle osobe					
Zlouporaba alkohola među mladima					
Oštećivanje privatne imovine i javnih dobara (npr. šaranje po zidovima, vandalizam)					
Nasilje prema ljudima (uključujući i obiteljsko nasilje)					
Zloupotreba droga odrasle osobe					
Zlouporaba droga među mladima					
Nezaposlenost					
Prljavština i smeće na ulicama ili zelenim površinama					
Trgovanje ljudima					
Pristupačnost javnih institucija i službi osobama s invaliditetom u Čakovcu					
Trgovanje drogom					
Izgredi maloljetnika					

Imovinski delikti (provale, pljačke, krađe)					
Prevencija i mogućnost brze reakcije u slučaju kriznih situacija (poplave, potresi,...)					
Transport (sigurnost lokalnog prijevoza)					
Briga i zaštita za ranjive skupine stanovništva (bolesni, stariji, osobe s invaliditetom, djeca...)					
Uređenost i sigurnost javnih parkova i dječjih igrališta u Čakovcu					
Ponuda sportskih, kreativnih i kulturnih sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena građana Čakovcu					
Razrušene i napuštene zgrade					
Nacionalistički ispadi, ispadi zbog vjerske pripadnosti, spolne orijentacije i slično					
Mogućnost kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu					
Korupcija unutar gradskih institucija					

5. U slijedećoj tablici se nalaze neke od aktivnosti koji utječu na kvalitetu života u gradu. Molim Vas da ocijenite za svaku stavku od 1 do 5 koliko bi njena provedba <u>poboljšala kvalitetu života</u> u Čakovcu, pri čemu 1 označava "u potpunosti je beskorisna", a 5 "potrebno ju je čim prije primijeniti".

	1	2	3	4	5
Dosljedna provedba zakona					
Povećanje programa prevencije neprihvatljivog ponašanja za mlade					
Izgradnja kvalitetnih prometnica kroz Čakovec					
Izgradnja ustanova za osobe kojima je potrebna tuđa briga i skrb (stare i nemoćne osobe, osobe s invaliditetom,…)					
Upotreba nadzornih kamera na javnim mjestima					
Ulaganje u mogućnosti zaposlenja					
Smanjivanje prilika za počinjenje kriminalnih aktivnosti					
Ulaganje u mogućnosti kvalitetnog obrazovanja u Čakovcu					

Veći napori u području prevencije kriminaliteta					
Briga za ranjive skupine građana (žene, djeca, stariji,…)					
Veće angažiranje građana u području osobne sigurnosti					
Promicanje prava manjinskih skupina					
Jačanje demokratskog pristupa sigurnosnim strategijama (održavanje tribina o sigurnosti građana, uključivanje građane u donošenje odluka)					
Povećanje sportskih sadržaja u Čakovcu					
Češće i strože kažnjavanje za nepropisno parkiranje i prometne prekršaje					
Povećanje kulturnih sadržaja u Čakovcu					
Uspostava bolje komunikacije i suradnje između građana, policije i lokalne uprave					

6. Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je, po Vašem mišljenju, svaki od navedenih aktera odgovoran za <u>sigurnost</u> građana u Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće nije odgovoran", a 5 "njegova odgovornost je ključna".

	1	2	3	4	5
Policija					
Građani					
Gradsko vijeće grada Čakovca					
Županijsko vijeće i župan Međimurske županije					
Država (Vlada RH, Sabor)					
Tijela Europske unije					
Nevladine udruge					

7. Na skali od 1 do 5 ocijenite koliko je svaki od navedenih aktera odgovoran za <u>kvalitetu života</u> građana u Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće nije odgovoran", a 5 "njegova odgovornost je ključna".

	1	2	3	4	5
Policija					
Građani					
Gradsko vijeće grada Čakovca					
Županijsko vijeće i župan Međimurske županije					
Država (Vlada RH, Sabor)					
Tijela Europske unije					
Nevladine udruge					

8. Jeste li upoznati s radom Vijeća za prevenciju grada Čakovca?

1) Osobno sam član/ica Vijeća za prevenciju grada Čakovca

2) Osobno nisam član/ica Vijeća za prevenciju grada Čakovca, ali sam upoznat/a s njegovim radom

3) Znam za postajanje Vijeća za prevenciju grada Čakovca, ali nisam upoznat/a s njegovim radom

4) Nisam čuo/la za postojanje Vijeća za prevenciju grada Čakovca

9. Jesu li u posljednjih 5 godina provođena istraživanja o stanju sigurnosti građana (osim statističkih analiza policije) u Čakovcu?

1. da

2. ne

3. ne znam

10. Na skali od 1 do 5 označite Vaše slaganje s tvrdnjama koje se tiču <u>trenutne situacije po pitanju upravljanja sigurnošću</u> u gradu Čakovcu, pri čemu 1 označava "uopće se ne slažem", a 5 "u potpunosti se slažem".

	1	2	3	4	5
Upravljanje sigurnosti u gradu Čakovcu temelji se na tradicionalnoj provedbi kaznenog zakona i reaktivnim policijskim strategijama.					
Upravljanje sigurnosti u Čakovcu je zbunjujuće i nekoordinirano polje.					
U Čakovcu postoji osoba koja je zadužena za koordinaciju svih aktera odgovornih za prevenciju kriminaliteta.					
U Čakovcu je ostvarena dobra suradnja između policije i lokalne uprave s ciljem prevencije kriminaliteta.					
Građani imaju veliki utjecaj u donošenju odluka koje se tiču njihove sigurnosti.					
U području prevencije kriminaliteta provode se programi koji se temelje na dokazima i znanstvenoj evaluaciji.					
Odabrani političari i gradonačelnik su dovoljno kvalificirani za upravljanje sigurnosti u Čakovcu.					
Grad Čakovec ulaže velike napore u poboljšanje kvalitete života njegovih građana.					

Socio-demografski podaci

Molim Vas da označite podatke koji se odnose na Vas:

1. Spol:

1) muški

2) ženski

2. Dob (upišite pune godine):

_____

3. Obrazovanje (zaokružite najviši završeni stupanj):

1) završena srednja škola

2) završen preddiplomski studij

3) završen diplomski studij (bolonjski ili prema “starom” sistemu)

4) završen poslijediplomski studij (mr. sc. ili dr. sc.)

4. Na kojim poslovima trenutno radite?

1) poslovi temeljne policije

2) poslovi kriminalističke policije

3) poslovi prometne policije

4) poslovi granične policije

5. Ukupne godine staža (molim upišite pune godine):

_____

Zahvaljujem na sudjelovanju u istraživanju ☺